

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความและเอกสารประกอบคำบรรยายสัมมนาต่างๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร ระดับปริญญาตรี
- 2.2 หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี
- 2.3 หลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- 2.4 การเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร ระดับปริญญาตรี

ความหมายของหลักสูตร

อ้าง บัวศรี (2532) กล่าวว่า หลักสูตรคือเครื่องมือถ่ายทอดเจตนาารมณห์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษารองชาติลงสู่การปฏิบัติ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรในแนวกว้างว่าหลักสูตรคือมรดกประสพการณ์ทั้งหลายที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทางที่พึงปรารถนา

ส่วนนักการศึกษาชาวต่างประเทศ ทาบา (Taba ,1962) เห็นว่าหลักสูตรเป็นกระบวนการสร้างผลผลิตให้แก่สังคมในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

สำหรับ โบแชม (George A; Beauchamp . 1975) กล่าวว่า หลักสูตรคือแผนกที่เขียนขึ้นเพื่ออธิบายขอบเขตและการจัดโปรแกรมการศึกษาสำหรับโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง

จากการให้ความหมายของหลักสูตรของนักการศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศจะเห็นว่าหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ สติปัญญาที่จะนำไปสู่จุดหมายสูงสุดทางการศึกษา จากการศึกษาค้นคว้าและความสำคัญของหลักสูตรทำให้เห็นถึงความจำเป็นที่เกี่ยวกับการศึกษาของหลักสูตร เพราะถึงแม้ว่าหลักสูตรจะเป็นเพียงข้อความที่เขียนขึ้น แต่ในทางปฏิบัตินั้นจะสามารถพัฒนาคนตามแนวทางหรือเป้าประสงค์ได้

องค์ประกอบของหลักสูตร

ฮิลดา ทาบาคา (Hilda Taba 1962 : 424 - 425) ได้กล่าวว่หลักสูตรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชา และจำนวนชั่วโมง สำหรับการสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน หรือการนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

วราภรณ์ สุนาลัย (2535:5-6) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่ามี 4 องค์ประกอบด้วยกัน คือ

1. วัตถุประสงค์ (Objectives) วัตถุประสงค์ของการจัดหลักสูตร ควรกำหนดว่า มีความต้องการที่จะให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร และจะให้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่ต้องการนั้น ๆ หรือไม่ ก็ต้องมีกาตั้งมาตรฐานของของวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องและชัดเจน ดังนั้นส่วนที่สำคัญของหลักสูตรจึงจำเป็นต้องวางหลักเกณฑ์ให้เหมาะสม เนื่องจากการเรียนการสอนนั้นขึ้นอยู่กับหลักสูตร ในทางตรงกันข้ามหลักสูตรก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาก็ต้องเน้นถึงวัตถุประสงค์ให้มากที่สุด

2. เนื้อหาสาระวิชาของหลักสูตร คือส่วนสำคัญในการที่จะเป็นตัวสำคัญในการที่จะเป็นตัวสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากว่าในแต่ละระดับชั้นนั้นมีเนื้อหาสาระวิชาที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องเรียงลำดับความยากง่ายของสารวิชานั้น ๆ ตลอดจนการจัดลำดับวิชาที่มาก่อนและหลังให้เหมาะสม และให้ผู้เรียนเรียนรู้และนำความรู้ไปพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum implementation) การนำเอาหลักสูตรไปใช้นั้น เป็นหน้าที่ของครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน ต้องเป็นผู้ดำเนิน

การนำโครงการของหลักสูตรไปใช้ จะได้ผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียน การสอนของครูผู้สอน และการเรียนของผู้เรียน ซึ่งควรได้รับความร่วมมือจากทั้งผู้เรียนและผู้สอนด้วย สรุปแล้วการนำหลักสูตรไปใช้ก็คือ การสอน ส่วนผู้ที่มีความสำคัญมากในการนำหลักสูตรไปใช้ก็คือ ครู ผู้สอน นั่นเอง

4. การประเมินผล (Evaluation) การประเมินผลหลักสูตรที่ดีได้ เราต้องคำนึงถึงตัว หลักสูตรเอง เนื่องจากงานประเมินผลหลักสูตรเป็นงานที่ต้องการความละเอียดถี่ถ้วน จึงจำเป็นต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจสอบและประเมินผลหลักสูตรว่า หลักสูตรที่ใช้แล้วมีผลสัมฤทธิ์ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ถ้าไม่สัมฤทธิ์ผล ก็ต้องมีการติดตามค้นหาสาเหตุว่า หลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นวางวัตถุประสงค์ไว้สูงเกินไปหรือไม่ หรือเนื้อหาสาระไม่สัมพันธ์กันกับวัตถุประสงค์ ผู้สอนไม่เข้าใจในหลักสูตร ไม่มีเทคนิคในการสอน ไม่ทำบันทึกการสอนประจำวัน ขาดอุปกรณ์ในการเรียนการสอน เป็นต้น สรุปแล้ว การประเมินผลหลักสูตรที่สมบูรณ์แบบควมมีการวางแผนการประเมินผลไว้ล่วงหน้า เพื่อหาสาเหตุว่า ขาดตกบกพร่องในส่วนไหน แล้วจึงจะได้นำผลการประเมินหลักสูตรแล้ว เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

อ้าง บัวศรี (2532) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรที่มีความสำคัญ 6 ประการคือ

1. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบเนื้อหาสาระในวิชาในวิชาที่กำหนดไว้
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์ (Content and Experiences) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
4. ยุทธศาสตร์การสอนภาเรียน (Instructional Strategies) หมายถึง กระบวนการและวิธีการในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความรู้และอื่น ๆ ตามจุดประสงค์และจุดหมายที่กำหนดไว้
5. วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน (Instructional Media and Matenals) หมายถึง เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา และอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน
6. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนการสอน

จะเห็นว่า ลักษณะการจำแนกองค์ประกอบของหลักสูตรของนักการศึกษาแต่ละคน อาจแตกต่างกันบ้าง แต่ในหลักใหญ่แล้วมีความเหมือนกัน คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระของหลักสูตร
3. กระบวนการเรียนการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ไพฑูริย์ ดินลาวัณย์ (2536) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของหลักสูตรไว้ 5 ประการดังนี้

1. หลักสูตรจะต้องมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กเป็นตัวของตัวเองเชื่อมั่นในตนเองและเป็นนายของตนเองให้ได้ ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงเด็กจะต้องไม่เชื่อใครง่าย ๆ ไม่คอยแต่ฟังคนอื่น แต่ตนเองควรเป็นผู้กำหนดสิ่งต่าง ๆ ได้เราจะต้องไม่โกงใคร แต่จะไม่ยอมให้ใครมาโกงเราได้โดยเด็ดขาดเช่นกัน ค่านิยมของความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละต้องได้รับการตีความใหม่อย่างเหมาะสม

2. หลักสูตรจะต้องมีเป้าหมายให้เด็กใช้ศักยภาพให้ถึงที่สุดเพื่อความสุข ความจริงและความงามอันสูงส่งของชีวิตและสังคม เด็กไทยในอนาคตจะไม่อยู่แต่เพียงกับสิ่งจรรยาวัไ้สาระตามเศรษฐกิจและการค้าที่มุ่งผลประโยชน์เฉพาะหน้าเท่านั้น สิ่งซึ่งสูงส่งในชีวิตและสังคมจะต้องได้รับการสั่งสอนและวิเคราะห์อย่างจริงจัง

3. หลักสูตรจะต้องมีเป้าหมายให้เด็กยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย มีความรู้สึกมีส่วนร่วมเสียกับสังคม และเป็นเด็กเป็นร้อนกับความยุติธรรมในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงความยุติธรรมและเขาเปรียบเกิดขึ้นมากมาย เราต้องให้เด็กเดือดร้อน และยอมไม่ได้กับความเขาเปรียบ และร่วมได้ร่วมเสียกับสังคม พร้อมทั้งหาทางแก้ไขวิถีทางประชาธิปไตย

4. หลักสูตรจะต้องมีเป้าหมายให้เด็กเชื่อมั่นศรัทธาและเห็นว่าการก้าวหน้าของท้องถิ่นและชนบทคือ ความก้าวหน้าของประเทศและอยู่ในมือของทุกคน โดยนัยนี้เราจะไม่หลงเมืองและไม่ลืมชุมชนของเรา เพื่ออนาคตของประเทศเราต้องให้ท้องถิ่นเติบโต และพึ่งตนเองได้ทุกด้าน เพื่อเป้าหมายในการพึ่งตนเองของประเทศชาติในที่สุด

5. หลักสูตรจะต้องมีเป้าหมายให้เด็กมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมแนวใหม่ที่ยิ่งใหญ่ในสังคมโลกให้ได้ การก้าวตามระบบอุตสาหกรรมนั้นเราไม่มีทางตามทัน และไม่จำเป็นต้องตาม เราต้องกลับมาที่ปัญญาของเรา และพัฒนาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่ให้คุณค่าแก่เกษตรกรและคนไทยอย่างจริงจังด้วยสติปัญญา และความก้าวหน้าอันเป็นแบบแผนผสมผสานที่เป็นของเราเอง

จิตรลดา แสงปัญญา (2536) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายหลักสูตรได้แก่ การกำหนดทิศทางของหลักสูตรว่าหลักสูตรมีเป้าหมายและมีเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีลักษณะอย่างไรโดยทั่วไปแล้วจุดมุ่งหมายหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. จุดมุ่งหมายทั่วไป (General Objective) ได้แก่จุดมุ่งหมายที่กล่าวไว้กว้าง ๆ เป็นภาพรวมเพื่อให้เห็นถึงจุดหมาย และเจตนารมณ์ของหลักสูตรว่ามีความต้องการที่จะพัฒนาผู้เรียนไปในทิศทางใดบ้าง การเขียนจุดมุ่งหมายทั่วไปจึงมักมีลักษณะแบ่งออกปรัญญาการจัดการศึกษาและค่านิยมต่าง ๆ ในสังคมมากกว่าการเน้นด้านจิตวิทยา ด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นจุดมุ่งหมายทั่วไปจึงนิยมเขียนในระดับหลักสูตร

2. จุดมุ่งหมายเฉพาะ (Specific Objective) ได้แก่ จุดมุ่งหมายที่ระบุหรือบ่งชี้ลงไปเฉพาะเรื่องโดยมักจะเน้นด้านการนำไปประยุกต์ใช้จริงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเขียนจุดมุ่งหมายเฉพาะจะเน้นด้านจิตวิทยา และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น จึงนิยมเขียนจุดมุ่งหมายเฉพาะในระดับหมวดวิชาหรือระดับรายวิชา

2.เนื้อหาสาระของหลักสูตร

โทจวร์ท สีนลาร์ตน์ (2524) ได้กล่าวว่า เนื้อหาและองค์ประกอบต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ส่วนของวิชาชีพ เป็นเนื้อหาความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจ และปฏิบัติได้ในวิชาชีพใดวิชาหนึ่ง เช่น ครู แพทย์พยาบาล วิศวกร สถาปนิก เป็นต้น

2. ส่วนของการศึกษาทั่วไป เป็นเนื้อหาความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษา จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ทักษะ แนวคิดและบุคลิกที่กว้างขวาง ไม่แคบเฉพาะในสาขาวิชาชีพของตน มีความรับผิดชอบสร้างเสริมคุณธรรมด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นคนที่ดีสมบูรณ์ และเป็นพลเมืองดีซึ่งปัจจุบันนี้ ทบวงมหาวิทยาลัย ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวน หน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2532) นอกจากนี้รูปแบบของหลักสูตรที่จัดสอน เป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ แบบบังคับร่วมและแบบบังคับกระจาย ทั้งสองรูปแบบต่าง ก็เป็นรายวิชาบังคับในหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย และสถาบัน ที่เทียบเท่าทุกแห่งของไทย

3. ส่วนของวิชาเลือกการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา ถือได้ว่าวิชาเลือกมีส่วนสำคัญ เพราะเป็นการให้โอกาสแก่ความสนใจที่กว้างขวาง และแตกต่างของผู้เรียน

ในส่วนของเนื้อหาสาระซึ่งเป็นความรู้และประสบการณ์เรียนรู้ นั้น ทาบา (Tabá , 1962) ได้วิเคราะห์เนื้อหาสาระของความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ และสรุปว่าประกอบด้วย 4 ระดับ และแต่ละระดับมีบทบาทต่อสัมฤทธิ์ผลต่อการเรียนรู้ดังนี้

1. เนื้อหาที่เป็นข้อมูลแสดงถึงขบวนการและทักษะ (Specific Facts and Processes)
2. เนื้อหาที่เป็นความคิดและหลักการเบื้องต้น (Basic Ideas)
3. ความคิดรวบยอด (Concepts)
6. ระบบความคิด (Thought System and Method of Inquiry)

ส่วน สจ๊วต อูทรานันท์ (2530) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับเกณฑ์การคัดเลือกเนื้อหาวิชาที่บรรจุในหลักสูตรดังนี้ คือ

1. เกณฑ์ความสำคัญ (Criterion of Significance) คือ พิจารณาว่าวิชาใดควรจะนำมาบรรจุไว้ในหลักสูตร โดยดูถึงความจำเป็นหรือเป็นพื้นฐานของการเรียนวิชานั้น ๆ เพียงใด
2. เกณฑ์ความเป็นประโยชน์ (Criterion Utility) จะนำมาใช้กับการพิจารณากิจกรรมต่าง ๆ ว่ามีผลต่อวิชาชีพอย่างไร
3. เกณฑ์ความสนใจ (Criterion of Learners Interests) จะใช้เกณฑ์ความสนใจของผู้เรียนเป็นเครื่องมือในการพิจารณาเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตร ถึงแม้ว่าความสนใจของแต่ละ

บุคคลจะไม่เหมือนกัน แต่การใช้เกณฑ์ความสนใจของคนส่วนใหญ่มาเป็นเครื่องพิจารณาก็พอจะทำให้เราสามารถกำหนดเนื้อหาสาระหลักสูตรได้

3. กระบวนการเขียนการสอน หรือการนำหลักสูตรไปใช้

ในส่วนของ การนำหลักสูตรไปใช้ หรือกระบวนการเรียนการสอนนั้น อังกร บัวศรี (2532) ได้ให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการเรียนการสอนไว้ 9 ประการ คือ

1. ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน ที่มุ่งในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย ฯลฯ พัฒนาทักษะก็คือ การเขียนแบบ การฝึกทำซ้ำ และการลงมือปฏิบัติจริง ในการพัฒนาเจตคติ เทคนิคที่ควรใช้คือเทคนิคในการปรุงแต่งพฤติกรรม (Behavior Modification) การถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนเราอาจต้องใช้วิธีการหยิบยื่นความรู้ให้โดยตรง หรือด้วยวิธีการให้เรียนรู้ด้วยตัวเอง การสร้างความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ควรใช้เทคนิคการเขียนแบบค้นพบด้วยตัวเอง (Discovery Method) หรือการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method) และการประยุกต์ใช้ความรู้ (Application of - Knowledge) ในทำนองเดียวกันการพัฒนาพฤติกรรมและนิสัยบางอย่าง อาจต้องใช้วิธีกำหนดเงื่อนไขขึ้น ดังนี้เป็นต้น

2. ต้องสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ตามปกติเนื้อหาวิชาย่อมต้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์อยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่ต้องสงสัยว่ายุทธศาสตร์การเรียนการสอนจะต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาด้วย จะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์บางอย่างจะเหมาะกับวิชาบางวิชานั้น อย่างเช่น การเรียน การสอนวิชาวิทยาศาสตร์ย่อมไม่เหมาะที่จะนำมาใช้กับวิชาสังคมศึกษาและภาษา ในทำนองเดียวกันยุทธศาสตร์การเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ก็ไม่ควรเหมือนกับของวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษาที่เห็นได้ง่ายๆ ก็คือ การเรียนคณิตศาสตร์ต้องอาศัยการทำแบบฝึกหัด อาศัยความเข้าใจกฎการใช้ตัวเลข แต่การเรียนวิทยาศาสตร์จะต้องเน้นเทคนิคการค้นพบ การคิดแบบอนุมาน (inductive) และการทดลอง

ตัวอย่างข้างต้นชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนจะต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชา มีตัวอย่างเป็นอันมากที่หลักเกณฑ์นี้ถูกละเลย ทำให้ผลที่ได้รับไม่ตรงจุดประสงค์ ความยากลำบากในการกำหนดยุทธศาสตร์จะมีมากขึ้น ถ้าเนื้อหาวิชาผสมผสานกันอยู่ในลักษณะบูรณาการ แต่ถ้าสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ได้ถูกต้องก็จะทวนเวลาการเรียนการสอนไปมาก

3. ต้องเหมาะกับสภาพแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน สภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การเรียนการสอนมาก เด็กที่มีฐานะยากจนควรได้รับการอบรม เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ในโรงเรียนและให้สามารถอยู่รวมพวกเขาได้กับเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี จากการศึกษาที่เด็กมาจากสิ่งแวดล้อมต่างกันและมีปัญหาและความต้องการต่างกัน การที่จะสนองความต้องการได้ ก็จำเป็นต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนหลายรูปแบบ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจ และไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

4. ต้องสนองความต้องการแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ความแตกต่างข้อนี้มุ่งในด้านความสามารถทางกาย และปัญญา ตัวอย่างเช่น เทคนิคการสอนแบบค้นพบ จะใช้ได้กับผู้เรียนที่มีระดับความรู้ปัญญาสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยทั่วไป การเรียนการสอนด้วยวิธีบอกเล่าโดยตรงจะใช้ได้กับผู้เรียนที่ความรู้ปัญญาอยู่ในระดับเกณฑ์เฉลี่ยหรือต่ำกว่า ในทำนองเดียวกันผู้เรียนที่มีความพิการหรือด้อยโอกาส (Handicapped) ก็ย่อมต้องการเทคนิคการสอนที่เหมาะสม

5. ต้องเหมาะกับทรัพยากรที่มีอยู่ เนื่องจากการเรียนการสอน จะต้องมีอาศัยสื่อ และวัสดุอุปกรณ์อย่างน้อยที่สุด กระดาษดำ ก็เป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้การเรียนการสอนบางเรื่องถ้าจะให้เกิดผลดี ยังจะต้องใช้โสตทัศนอุปกรณ์ ห้องทดลอง พร้อมเครื่องมือโรงงาน ฯลฯ ดังนั้นถ้าขาดสิ่งดังกล่าวยุทธศาสตร์ การเรียนการสอนที่กำหนดไว้ ก็จะต้องเปลี่ยนไป โรงเรียน และสถานศึกษาที่ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์จะต้องอาศัยสิ่งที่มีอยู่ และจะต้องปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของตน

6. ต้องเหมาะกับพฤติกรรมแรกเริ่มของผู้เรียน พฤติกรรมแรกเริ่มหมายถึงพฤติกรรมก่อนการเรียนการสอนผู้เรียนบางคนอาจมีพฤติกรรมใกล้เคียงกับจุดประสงค์ แต่บางคนอาจจะยังห่างไกลอยู่ ดังนั้นการที่ทราบว่าคุณสมบัติแรกเริ่ม ซึ่งหมายถึงความรู้เดิม ทักษะเดิม เจตคติเดิม ความรู้สึกนึกคิดเดิม สภาพของร่างกายและจิตใจที่เป็นอยู่ก่อนการเรียนการสอน ฯลฯ ย่อมช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่า ควรจัดการเรียนการสอนอย่างไรจึงจะเกิดผลดีแก่ผู้เรียนสูงสุด

7. ต้องเหมาะกับบรรยากาศ การบริหารงานของโรงเรียน เรื่องนี้เกี่ยวกับความเข้มงวด กวดขัน และความยืดหยุ่นในการบริหาร บางโรงเรียนหรือสถานศึกษาเข้มงวดกวดขัน ในการปฏิบัติ ตามตารางสอนเมื่อระเบียบเป็นสำคัญ ทำให้ไม่สามารถนำเอาวิธีการสอนที่ต้องการความยืดหยุ่นในเรื่อง

เวลามาใช้ได้ เช่น การสอนแบบสืบสอบสวนการสอนแบบปฏิบัติการในสนาม การสอนแบบการศึกษา
นอกสถานที่ การแบบร่วมในโครงการชุมชน ฯลฯ พึงเข้าใจว่าบรรยากาศการบริหารเปรียบเสมือน
ภาพวาด ที่แสดงบุคลิกภาพของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านการเรียนการสอนด้วย โรงเรียนที่
ยึดมั่นในประเพณีเก่า ๆ ย่อมไม่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนมาก ๆ ขอบเขตของ
การเรียนการสอนจึงอยู่ภายในห้องเรียนเกือบทั้งหมด ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนจึงจำกัดอยู่ในวง
แคบ ๆ

8. ต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ย่อมเป็นที่เข้าใจกัน
ดีแล้วว่าพฤติกรรมของผู้เรียนหลายอย่าง ขึ้นอยู่กับความต้องการทางร่างกายและจิตใจที่พัฒนาขึ้น
มาตามอายุของผู้เรียนความสนใจ และพัฒนาการทางปัญญาที่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะเดียวกัน
เมื่อเป็นเช่นนี้ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงสิ่งดังกล่าวให้มาก การใช้เทคนิคการเรียน
การสอนหลายรูปแบบ รวมทั้งการจัดกิจกรรมร่วมหรือเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้การเรียนสนุกสนาน
มีชีวิตชีวาและสนใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นวิธีที่จะช่วยได้มาก

9. ต้องให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน ยุทธศาสตร์การเรียน การสอนที่ดีจะ
ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้สิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การกระทำดังกล่าวจะทำให้
ผู้เรียนเกิดความสนใจ สนุกสนานในการเรียน ขณะเดียวกันจะเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนและชุมชนด้วย

กล่าวโดยสรุปหลักสูตรที่ดีย่อมสามารถปรับให้เข้ากับสังคมได้ อันนี้เป็นเป็นกระจกส่อง
สังคม เพื่อปรับปรุงสังคมได้ดีและมีจุดมุ่งหมายที่จะผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ทำหน้าที่สร้างความก้าวหน้า
ทางวิชาการต่อไป

4. การประเมินผล

การประเมินผลถือได้ว่าองค์ประกอบที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่งของหลักสูตร ที่จะ
ทำให้รู้ว่าการหลักสูตรที่สร้างขึ้นและนำไปใช้นั้นมีความเหมาะสมกับสภาวะการณ์เพียงใด บรรลุวัตถุประสงค์
ประสงค์ตามที่ตั้งไว้หรือไม่ ตลอดจนองความต้องการความสนใจและพัฒนาผู้เรียนเพียงใด การ
ประเมินหลักสูตรจึงเป็นส่วนที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร
ทั้งนี้เพราะการประเมินหลักสูตร จะทำให้รู้คุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร สามารถจะนำไปใช้ได้ดี

เพียงใด ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณค่าสูงขึ้น อันจะเป็นผลในการนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้โดยสะดวก

อีเบลและฟรีสบาย (Ebal and Frisbie , 1986) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการประเมินผลว่าเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพหรือคุณค่าของวัตถุประสงค์ของโครงการศึกษาพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนหรือความรู้ความสามารถของผู้เรียน

ส่วน วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521 : 203-204) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและขั้นตอนของการประเมินผลหลักสูตร จำแนกได้ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยตรวจสอบดูว่าหลักสูตรที่พัฒนามาขึ้นมานั้นสามารถบรรลุตามประสงค์หรือไม่ ซึ่งเป็นระยะของการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลตามลำดับดังนี้คือ
  - 1.1 การประเมินผลจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายเฉพาะที่สำคัญ ๆ ของหลักสูตร
  - 1.2 การประเมินผลแต่ละระยะของการวางแผนงาน
  - 1.3 การทดลองและการปรับปรุงวัสดุประกอบหลักสูตร และวิธีการสอนต่าง ๆ
  - 1.4 การประเมินผลทดลองใช้หลักสูตรของกลุ่มใหญ่
  - 1.1 การควบคุมคุณภาพของการใช้หลักสูตรทั่วไป
2. เพื่อวัดผลดูว่า การวางแผนโครงและรูปแบบระบบของหลักสูตร รวมทั้งวัสดุประกอบหลักสูตร และการบริหารและการบริหารหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่ โดยแบ่งระยะของการประเมินดังนี้
  - 2.1 ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา ตรวจสอบเสนอแนะให้ข้อมูลในการประเมินผล
  - 2.2 กลวิธีการสังเกต การสอน เพื่อความเที่ยงตรงในการประเมินผล
  - 2.3 สร้างเครื่องมือ ข้อทดสอบ ในการประเมินผลหลักสูตร
  - 2.4 ศึกษาแหล่งข้อมูลสำหรับการประเมินผล จากครู ผู้ปกครองและชุมชน
  - 2.5 รวบรวมวิเคราะห์หรือข้อมูลเพื่อการประเมินผล

3. การประเมินผลจากตัวผู้เรียนเอง เพื่อตรวจสอบดูว่ามีลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงไร

การประเมิน จึงเป็นการดึงเอาคุณค่าของสิ่งที่จะประเมินออกมาให้เป็นที่ประจักษ์การประเมินจึงแตกต่างจากการสำรวจ เพราะการประเมินจะตอบได้ว่าสิ่งที่จะประเมินนั้นดีหรือไม่อย่างไรจะได้นำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาสิ่งนั้น การประเมินหลักสูตร สิ่งที่ต้องคำนึงอีกประการก็คือ ช่วงเวลาในการประเมิน ซึ่ง รศ. ดร. วิชัย ดิสสระ (2535) ได้เสนอลักษณะของการประเมินเป็น 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1. การประเมินผลก่อนการดำเนินการ (Project Analysis)

การประเมินผลก่อนการดำเนินการ หมายถึงการประเมินหลักสูตรที่มีกระบวนการเหมือนกับแนวคิดการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ สะดุดพิเลียมและครอนบัคซึ่งชี้ให้เห็นว่า การประเมินหลักสูตรในเวลาที่หลักสูตรยังไม่ได้นำไปใช้ในโรงเรียน เป็นการประเมินหลักสูตรหลังจากได้วางแผนพัฒนาหลักสูตรแล้ว การประเมินหลักสูตรที่เพิ่งทำเสร็จนี้ เป็นการพิจารณาวิเคราะห์ความสมเหตุสมผลหรือความเชื่อมั่นของสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กับความที่นั่นจะเป็นว่ามีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับความเป็นจริงหรือไม่ อย่างไร โดยอาศัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านพัฒนาหลักสูตร นักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนการสอน เป็นต้น

2. การประเมินผลขณะดำเนินการ (Formative Evaluation)

การประเมินผลขณะดำเนินการ หมายถึงการประเมินหลักสูตรในเวลาที่กำลังที่ได้จากการวางแผนพัฒนาไปใช้ในโรงเรียน ทั้งนี้ต้องยึดหลักการและเหตุผลในชั้นวางแผนพัฒนาหลักสูตรเป็นหลัก แล้วพิจารณาวิเคราะห์ ดูว่าตัวหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่กำลังปฏิบัติอยู่นั้นเป็นอย่างไร เป้าหมายของการประเมินผลขณะดำเนินการนี้ มุ่งที่จะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถพิจารณาวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนที่นำไปใช้ได้มีความสมเหตุสมผลกับหลักการและเหตุผลในขณะวางแผนหลักสูตรเป็นประการสำคัญ

3. การประเมินผลหลังการดำเนินการ (Summative Evaluation)

การประเมินผลหลังการดำเนินการ หมายถึง การประเมินหลักสูตรในเวลาที่หลักสูตรได้นำไปใช้แล้วหรือเป็นการประเมินผลจบโครงการของหลักสูตรนั้น ๆ การประเมินหลักสูตรในช่วง

จบโครงการนี้ ต้องวิเคราะห์หาผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการวางแผนพัฒนาหลักสูตรกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนและผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน การประเมินผลหลังการดำเนินการและการประเมินผลขณะดำเนินการนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกันเป็นลูกโซ่ จะแตกต่างกันก็เพียงแต่ช่วงเวลาที่ทำ การประเมินผลเท่านั้น การประเมินหลักสูตรหลังการดำเนินการส่วนมากจะอาศัยแบบสอบถามชนิดต่าง ๆ เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลของการเรียนของนักเรียน ความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ตลอดจนทั้งความคิดเห็นของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

การประเมินหลักสูตรจึงเป็นวิธีเดียวที่จะให้ทางเลือกอย่างมีเหตุผลต่อแนวทาง ปรับปรุงการดำเนินงานที่ทำอยู่ และยังชี้ให้เห็นสิ่งที่ปฏิบัติอยู่แล้ว ผลการประเมินถูกต้องจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์ต่อการนโยบายการดำเนินงานตลอดจนเป็นการพิจารณาความเที่ยงหลักสูตรนั้น ๆ อย่างไรก็ตามการประเมินหลักสูตรหรือการประเมินการเรียนการสอนควรเน้นให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยประเมินทั้ง ครู นักเรียน และผู้มีส่วนร่วม การศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรและการสอนเป็นการประเมินหลักสูตรวิธีหนึ่ง เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ทันสมัยและเหมาะสมกับตัวผู้เรียน สอดคล้องกับสังคม

จากการศึกษาความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร สามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบของหลักสูตรจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 อย่างคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร และการประเมินผล

2.2 หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี

ปัจจุบันมีสถาบันที่เปิดสอนหลักสูตรสาขาศิลปศึกษาระดับปริญญาตรีหลายแห่งทั้งที่เป็นหลักสูตร 4 ปีและหลักสูตร 2 ปี ซึ่งสถาบันที่เปิดสอนหลักสูตร 4 ปีได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และสถาบันราชภัฏ ส่วนสถาบันที่เปิดสอนหลักสูตร 2 ปีได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดการเรียนการสอนด้านศิลปศึกษา ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการสอนวิชาเฉพาะ วิชาเอกศิลปศึกษา (ปรับปรุงแก้ไข ปี พ.ศ.2538) มีรายละเอียดของหลักสูตรดังนี้

1. ชื่อปริญญา: ครุศาสตรบัณฑิต (ศิลปศึกษา)
คบ. (ศิลปศึกษา)
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ : ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ ในการสอนวิชาศิลปศึกษาในระดับของโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตลอดจนมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางศิลปะด้านใดด้านหนึ่ง ทั้งมีความรู้เพียงพอที่จะศึกษาต่อในระดับสูง

4. โครงสร้างหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 145 หน่วยกิต โดยมีโครงสร้างของหลักสูตรดังนี้1.
หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป 34 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 6 หน่วยกิต วิชาเลือก 18 หน่วยกิต 2.
หมวดวิชาเฉพาะ 101 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาครู 41 หน่วยกิต และวิชาเอก 60 หน่วยกิต แบ่งเป็น
1.รายวิชาบังคับ 44หน่วยกิต 2.รายวิชาเลือก 16 หน่วยกิต 3.หมวดวิชาเลือกเสรี 10 หน่วยกิต

วิชาเอก 60 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 44 หน่วยกิตซึ่งมีรายวิชาดังนี้ ศิลปชั้นนำ การวาดเส้น การออกแบบ การเขียนภาพคนและจัดองค์ประกอบ ประวัติศาสตร์ศิลปะ ประติมากรรม สำหรับครู ศิลปะพื้นบ้าน การเขียนแบบ ภาพพิมพ์สำหรับครู จิตรกรรมสำหรับครู ศิลปะไทย ศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัย ศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษา ศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษา การออกแบบร่าง การออกแบบอุตสาหกรรมศิลป์ การออกแบบพาณิชย์ศิลป์ การออกแบบตกแต่งภายใน ประวัติศาสตร์และปรัชญาของศิลปศึกษา ศิลปวิจารณ์ ศูนย์ศึกษา การศึกษาศิลปะภายใต้การนิเทศ และราย

วิชาเลือก 16 หน่วยกิตมีรายวิชาดังนี้คือ วัสดุและการออกแบบ งานพลาสติก การเขียนภาพคนชั้นสูง ศิลปะตะวันออก การช่างอุตสาหกรรม ศิลปไทยชั้นสูง ฯลฯ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538)

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น จัดการเรียนการสอนทางด้านศิลปศึกษา ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา (หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2534) รายละเอียดของหลักสูตร มีดังนี้

1. ชื่อปริญญา:ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศิลปศึกษา)
ศษ.บ. (ศิลปศึกษา)

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อแก้ไขความขาดแคลนของครูสอนศิลปะ ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณรู้ปัญหา แก้ปัญหาและพัฒนาการสอนศิลปศึกษาให้ก้าวหน้าเสมอ

2. เพื่อผลิตครูสอนศิลปะที่มีคุณลักษณะที่ดี กล่าวคือ มีความรับผิดชอบ ใฝ่ความรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน

3. สามารถใช้ความรู้ทางด้านศิลปะ ประกอบอาชีพในหน่วยงานเอกชน ห้างร้าน บริษัท และโรงงานอุตสาหกรรม และเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

4. มีพื้นฐานความรู้เพียงพอในการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป

4. โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 128 หน่วยกิต โดยมีโครงสร้างของหลักสูตร ดังนี้ 1.หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป 31 หน่วยกิต 2.หมวดวิชาเฉพาะ 91 หน่วยกิต ประกอบด้วยวิชาแกน 33 หน่วยกิต วิชาพื้นฐานศิลปะ 38 หน่วยกิต วิชาเลือกศิลปะ 20 หน่วยกิต 3.หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

วิชาพื้นฐานศิลปะ 38 หน่วยกิตมีรายวิชาที่ต้องศึกษาดังนี้ ศิลปะไทย1 ภายวิภาคสำหรับครูสอนศิลปะ1 ภายวิภาคสำหรับครูสอนศิลปะ2 ภายวิภาคสำหรับครูสอนศิลปะ3 องค์ประกอบศิลป์เบื้องต้นสำหรับครู ประวัติศาสตร์ศิลปะสากล พื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมสำหรับครู ศิลปะไทย2 วาดเส้น1 วาดเส้น2 ทศนิยมวิทยา จิตรกรรม1 หลักการเขียนเงา ประติมากรรม1 ภาพพิมพ์1 ประวัติศาสตร์ศิลปะไทย จิตรกรรม2 การออกแบบ และ วิชาเลือกศิลปะ 20 หน่วยกิต โดยเลือกเรียนจากรายวิชาดังนี้ ศิลปะทัศนกรรมพื้นฐาน ศิลปะอีสาน วาดเส้น3 จิตรกรรม3 การทอผ้า1 การออกแบบโฆษณา ประติมากรรม2 เครื่องปั้นดินเผา1 เครื่องปั้นดินเผา2 ภาพพิมพ์2 ฯลฯ
(คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2533)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (หลักสูตรปรับปรุง 2535)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) จัดการเรียนการสอนทางด้านศิลปศึกษา ในหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเอกศิลปศึกษา (2535) รายละเอียดของหลักสูตร มีดังนี้

1. ชื่อปริญญา: การศึกษามบัณฑิต (ศิลปศึกษา)

กศ.บ. (ศิลปศึกษา)

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ : คณะศึกษาศาสตร์ ร่วมกับ ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์

3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสอนวิชาศิลปศึกษาและมีคุณสมบัติของผู้สอนศิลปศึกษาที่พึงประสงค์

2. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ ในศาสตร์ที่ตนศิลป์อย่างกว้างและมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม

3. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม รู้จักอนุรักษ์ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม และให้บริการแก่สังคมได้

4. โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา รับผิดชอบผ่านการคัดเลือกตามระเบียบการสอบคัดเลือกของทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อเข้าศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ โดยทั่วไปใช้เวลาศึกษา 4 ปี มี จำนวนหน่วยกิตรวมแล้ว ไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต โดยมีโครงสร้างของหลักสูตรดังนี้ ก.วิชาพื้นฐานทั่วไป ไม่น้อยกว่า 32 หน่วยกิต โดยเลือกเรียนรายวิชาพื้นฐานทั่วไปในสังกัดคณะต่าง ข.วิชาชีพครู ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต ค.วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 44 หน่วยกิต ง.วิชาโท ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต จ.วิชาเลือกเสรี 5-10 หน่วยกิต

วิชาเอกบังคับ 28 หน่วยกิต แบ่งเป็น 1.วิชาเอกบังคับ ก. 20 หน่วยกิต มีรายวิชาดังนี้ หลักการศิลปศึกษา หลักการออกแบบสำหรับครู ประวัติศาสตร์ศิลป์1 หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา1 ประวัติศาสตร์ศิลป์2 หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา2 จิตกรรมสำหรับครู ภาพพิมพ์สำหรับครู ประติมากรรมสำหรับครู สุนทรียศึกษาและการวิจารณ์ วิชาเอกบังคับ ข. 8 หน่วยกิต มีรายวิชาดังนี้ การวาดเขียนเบื้องต้น การเขียนแบบเบื้องต้น ศิลปะไทยเบื้องต้น ศิลปะพื้นบ้านไทย และวิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า 16 หน่วยกิต ให้เลือกเรียนรายวิชาอื่นๆ ในหลักสูตรวิชาเอกทัศนศิลป์และหลักสูตรวิชาเอกออกแบบทัศนศิลป์ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2535)

หลักสูตรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1. ชื่อหลักสูตร : หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
Bachelor of Education Program in Art
2. ชื่อปริญญา : การศึกษาระดับบัณฑิต (ศิลปศึกษา)
กศ.บ. (ศิลปศึกษา)
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ : คณะศึกษาศาสตร์ ร่วมกับภาควิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1 เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสอนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาเป็นอย่างดี มีคุณธรรมและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจใฝ่รู้อยู่เป็นนิจ

2 เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านศาสตร์ทัศนศิลป์อย่างกว้างขวาง และมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม

3 เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวมรู้จักอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและให้บริการแก่สังคม

5. โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษาเป็นหลักสูตร 4 ปีมีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต โดยมีส่วนประกอบของหลักสูตรดังนี้ 1 วิชาการศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 32 หน่วยกิต 2 วิชาชีพครู ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต 3 วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 44 หน่วยกิตโดยแบ่งเป็นวิชาเอกบังคับ 31 หน่วยกิต วิชาเอกเลือกไม่น้อยกว่า 13 หน่วยกิต วิชาโท ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต วิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต

วิชาเอกบังคับ ต้องเรียนในรายวิชาต่อไปนี้คือ หลักการออกแบบ หลักการทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์2 หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา ศิลปะสำหรับครู ส่วนวิชาเอกเลือกให้เลือกรายวิชาต่อไปนี้ การวาดเขียน1 การวาดเขียน2 ประติมากรรม1 ศิลปะไทย1 การเขียนสิ่งมีชีวิต การเขียนแบบเบื้องต้น ฯลฯ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2535)

หลักสูตรสถาบันราชภัฏ (ฉบับปรับปรุง 2536)

หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรีของสถาบันราชภัฏ ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงมาเป็นระยะๆ ปัจจุบันใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2536 มีสาระสำคัญของหลักสูตรดังนี้

สาระสำคัญของหลักสูตร

หลักการ

หลักสูตรวิทยาลัยครูยึดหลักมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ ระดับอุดมศึกษา มุ่งผลิตกำลังคน ที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งที่เป็นนักวิชาการทั้งวิชาชีพและวิชาชีพชั้นสูง มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตามสภาพการเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ สังคมและความก้าวหน้าของวิทยาการ เปิดโอกาสให้มีการเลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง ทั้งหลักสูตรระดับอนุปริญญา ระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาตรี(หลังอนุปริญญา)ในการจัด กิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติควบคู่ทฤษฎี และยึดความร่วมมือระหว่าง สถาบันการศึกษาและชุมชน นำไปสู่การพัฒนาก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ และการพัฒนาผู้ เรียนให้มีสมรรถภาพในวิชาชีพ ทั้งในด้านความรู้ ด้านเทคนิควิธี และการจัดการงานอาชีพและด้าน คุณธรรม

จุดมุ่งหมาย

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษา มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นครู มีความรัก ความศรัทธา ในวิชาชีพครู มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนมีจิตใจไม่ล้มถอย พัฒนาตนเองอยู่เสมอ
2. มีความรู้และเทคนิควิธีที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะและมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา
4. มีอุปนิสัยที่ส่งเสริมสุขภาพทางกายและทางใจ ทั้งในตนเองและส่วนรวม
5. มีจิตสำนึกในการพัฒนาสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนตน
6. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยโดยกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
7. รักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมอันดีของชาติ และมีความสำนึกในความเป็นคนไทย

จุดประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางการรับรู้ด้านทัศนศิลป์
2. เพื่อสร้างเสริมผู้เรียนให้มีความซาบซึ้งในคุณค่าทางทัศนศิลป์ทั้งของตะวันตกและของ ตะวันออก
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถทางในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์

4. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถวิเคราะห์ วิจัยและรู้ประวัติความเป็นมาของงานทัศนศิลป์
5. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสอนศิลปะในระดับต่างๆ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา
6. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนามรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

โครงสร้างหลักสูตร

หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 146 หน่วยกิต โดยมีสัดส่วนหน่วยกิตแต่ละหมวดวิชาและแต่ละกลุ่มวิชา ดังนี้ 1. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 40 หน่วยกิต 2. หมวดวิชาเฉพาะด้าน 96 หน่วยกิต 2.1 กลุ่มวิชาเนื้อหา แบ่งเป็น วิชาเอก 61 หน่วยกิต วิชาโท 20 หน่วยกิต 2.2 กลุ่มวิชาชีพครู 25 หน่วยกิต 2.3 กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพสำหรับวิชาเอก 10 หน่วยกิต สำหรับวิชาโท 3 หน่วยกิต 3. หมวดวิชาเลือกเสรี 10 หน่วยกิต

วิชาเอกเรียนไม่น้อยกว่า 61 หน่วยกิต โดยต้องเรียนวิชาบังคับ 35 หน่วยกิต ในรายวิชาต่อไปนี้ ทฤษฎีการรับรู้ทางทัศนศิลป์ สุนทรียภาพศึกษา ทฤษฎีสี ศิลปะไทย 1 โครงการศึกษาศิลปะส่วนบุคคล ปัญหาศิลปะร่วมสมัย ศิลปะพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์ศิลป์ วัสดุและเทคนิคศิลปะ ศิลปะวิจารณ์ ศิลปะศึกษาเบื้องต้น หลักการเขียนภาพ จิตรกรรมพื้นฐาน ประติมากรรม หลักการออกแบบศิลปกรรม เขียนแบบพื้นฐาน และวิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 26 หน่วยกิต โดยเลือกเรียนรายวิชาในแขนงวิชาที่กำหนดให้ดังนี้ แขนงวิชาทัศนศิลป์ แขนงวิชาศิลปะประยุกต์ แขนงวิชาความเข้าใจทางศิลปะ แขนงวิชาศิลปะพื้นบ้าน (หน่วยศึกษานิเทศ, กรมการฝึกหัดครู.2537)

หลักสูตรมาตรฐานศิลปศึกษา

หลักสูตรมาตรฐานศิลปศึกษา (Standards for Art Teacher Preparation Programs) ระดับปริญญาตรี ของสมาคมศิลปศึกษาแห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา (National Art Education Association, 1976)

1. เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการสอนวิชาเฉพาะทางด้านศิลปะศึกษา ประกอบด้วย
  - 1.1 กลุ่มวิชาปฏิบัติการทางด้านศิลปะขั้นพื้นฐาน เช่น การวาดภาพ ภาพพิมพ์ ประติมากรรม การออกแบบ งานร่าง เป็นต้น กำหนดให้เรียนประมาณ 21 - 30 หน่วยกิต

- 1.2 กลุ่มวิชาความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปะ เช่น ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปวิจารณ์ ปรัชญาศิลปะสุนทรียศาสตร์ เป็นต้น กำหนดให้เรียนประมาณ 12 – 15 หน่วยกิต
- 1.3 กลุ่มวิชาศิลปะ ะชั้นสูง โดยผู้เรียนสามารถเลือกเรียนทางด้านสาขาใดสาขาหนึ่งหรือมากกว่าตามความสนใจของผู้เรียน กำหนดให้เรียนประมาณ 6 – 9 หน่วยกิต
2. รายวิชาที่มีเนื้อหาวิชาเสริมความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาทางด้านศิลปะและสาขาที่เกี่ยวข้องที่จำเป็นต่อการนำไปใช้สอน ประกอบด้วย
  - 2.1 กลุ่มวิชาที่ให้ความรู้และความซาบซึ้งในศิลปะสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น คนตรี วรรณคดี ละคร เป็นต้น
  - 2.2 กลุ่มวิชาเกี่ยวกับความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เช่น ความรู้เรื่องแสง องค์ประกอบทางเคมีของสี วัสดุสี งาน การรักษาความปลอดภัยจากการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอันตราย เป็นต้น
  - 2.3 กลุ่มวิชาทางด้านจิตวิทยาของศิลปะ ได้แก่ ทฤษฎีต่าง ๆ
    - 2.3.1 กลุ่มวิชาความรู้เกี่ยวกับศิลปะ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต และการประกอบอาชีพ
    - 2.3.2 กลุ่มวิชาความรู้ด้านประวัติและปรัชญาศิลปะศึกษา
กำหนดให้เรียนประมาณ 12 – 15 หน่วยกิต
3. เนื้อหาวิชาทางพฤติกรรมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ประกอบด้วย
  - 3.1 วิชาทางด้านสังคมวิทยา
  - 3.2 จิตวิทยา
  - 3.3 มานุษยวิทยา
  - 3.4 ธรรมชาติวิทยาและปรัชญาการศึกษาทั่วไป
  - 3.5 หลักสูตรการศึกษาทั่วไป กำหนดให้เรียนอย่างน้อย 9 หน่วยกิต
4. เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนการสอนและประสบการณ์ในการฝึกสอน โดยมี เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับ
  - 4.1 การวิเคราะห์และตรวจสอบทฤษฎีทางศิลปะ และการประเมินผลจากการนำทฤษฎีไปใช้ปฏิบัติ
  - 4.2 การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อพัฒนาความรู้ด้านทฤษฎีในการเรียนการสอนและการนำไปใช้
  - 4.3 การประเมินผลความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความคิดสร้างสรรค์และด้านความงาม
  - 4.4 การสังเกตการเรียนการสอนศิลปะในชั้นเรียน
  - 4.5 การวางแผนระยะสั้นและระยะยาวสำหรับประสบการณ์การเรียนศิลปะการประเมินผลที่ได้รับ

- 4.6 ประสิทธิภาพในการวางแผนและพัฒนากิจกรรม บทเรียน หลักสูตรและโปรแกรม
- 4.7 โอกาสในการวางแผนและการนำประสบการณ์ในการประเมินความงามของศิลปะมาใช้ในการดำเนินชีวิตและหลักสูตรในโรงเรียน
- 4.8 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านศิลปะเพื่อการอาชีพ
- 4.9 การถ่ายทอดความรู้และสื่อความหมาย
- 4.10 การบริหารและการจัดการวัสดุอุปกรณ์ สถานที่และเครื่องมือต่าง ๆ
5. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ผู้เรียนควรมีประสบการณ์การสอนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ทั้งในฐานะผู้ช่วยสอนหรือสอนเองโดยตรง ซึ่งมีข้อเสนอดังนี้
  - 5.1 นิสิตฝึกสอนสามารถควบคุมชั้นเรียนได้
  - 5.2 ต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพของความเป็นครู
  - 5.3 ควรได้รับการดูแลแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์ที่มีประสบการณ์การสอนวิชาศิลปะ
  - 5.4 สถาบันควรมีความพร้อมในด้านบุคลากร เวลา และงบประมาณ เพื่อให้อาจารย์นิเทศก์นักศึกษาฝึกสอนอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง
  - 5.5 บุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องเห็นความสำคัญ และยินดีให้ความร่วมมือกับสถาบันในการที่นักศึกษาออกไปฝึกสอน
  - 5.6 อาจารย์นิเทศก์หรือผู้ดูแลการฝึกสอนของนิสิต ควรมีประสบการณ์การสอนอย่างน้อย 2 ปี
  - 5.7 การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ควรประเมินจากกระบวนการเรียนการสอนและผลการสอนควบคู่กับการประเมินความก้าวหน้าของนิสิต

มหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana University)

สถาบัน Herron เปิดสอนหลักสูตรการสอนทัศนศิลป์ (Visual arts teachers) ร่วมกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอินเดียนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความกระตือรือร้นและความมั่นใจในตนเอง ในการออกแบบต่างๆ นอกเหนือจากทักษะในการออกแบบและการผูกมัดในการเรียนตลอดชีวิต นักศึกษาจะต้องพัฒนาความมีเหตุผลและปรัชญาในการสอนศิลปะ ในภาคการศึกษาสุดท้ายนักศึกษาจะต้องฝึกสอนในโรงเรียนระดับประถมและระดับมัธยมศึกษาในท้องถิ่น เมื่อจบการศึกษาจะได้รับปริญญาตรีศิลปศึกษาและใบอนุญาตการสอนทัศนศิลป์

นักศึกษาจะได้เรียนการออกแบบ การเสนอบทเรียนศิลปะที่แท้จริง ความสวยงามของสิ่งทอ ประวัติศาสตร์ การวิจารณ์ ประสบการณ์ทางสติปัญญาให้เหมาะสมกับอายุ การสอนในโรงเรียน และพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเหมือนกับห้องสมุดที่มีชีวิต นอกจากนี้นักศึกษาจะได้รับความรู้และทักษะในองค์

ประกอบของบทเรียนและวิธีการสอน การเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาการสอน สอนได้หลายรูปแบบ การวัดผลการเรียนของผู้เรียนจะใช้เครื่องมือต่างๆในการวัด ซึ่งทั้งนี้ นักศึกษาศิลปะศึกษาของสถาบัน Herron จะต้องมีความรู้ทางสตูดิโออย่างมาก และจะต้องมีความรู้ขั้นสูงในศิลปะแบบใดแบบหนึ่ง

หลักสูตรปริญญาตรีศิลปศึกษา เป็นหลักสูตร 4 ปีมีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 133 หน่วยกิต มีแผนการศึกษาตลอดหลักสูตร ดังนี้คือ

ปีที่ 1	ภาคฤดูใบไม้ร่วง ประกอบด้วย		
	สตูดิโอเบื้องต้น (1)	4	หน่วยกิต
	การออกแบบ 3 มิติหรือทฤษฎีสีและการออกแบบ	3	หน่วยกิต
	การวาดสิ่งมีชีวิตและวัตถุ(1)	3	หน่วยกิต
	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัย	3	หน่วยกิต
	องค์ประกอบของภาษาอังกฤษ	3	หน่วยกิต
	รวม	16	หน่วยกิต

ปีที่ 1	ภาคฤดูใบไม้ผลิ ประกอบด้วย		
	สตูดิโอเบื้องต้น (2)	4	หน่วยกิต
	การออกแบบ 3 มิติหรือทฤษฎีสีและการออกแบบ	3	หน่วยกิต
	การวาดสิ่งมีชีวิตและวัตถุ(2)	3	หน่วยกิต
	ประวัติศาสตร์ศิลป์ 1	3	หน่วยกิต
	วรรณคดีภาษาอังกฤษ	3	หน่วยกิต
	รวม	16	หน่วยกิต

ปีที่ 2	ภาคฤดูใบไม้ร่วง ประกอบด้วย		
	จิตวิทยาทางการศึกษา	4	หน่วยกิต
	วัฒนธรรมและการศึกษาของอเมริกา	3	หน่วยกิต
	การสื่อสารโดยการพูด	3	หน่วยกิต
	Herron 3-Dimensional Studio	3	หน่วยกิต
	ประวัติศาสตร์ศิลป์ 2	3	หน่วยกิต
	รวม	16	หน่วยกิต

ปีที่ 2 ภาคฤดูใบไม้ผลิ ประกอบด้วย		
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปศึกษา	4	หน่วยกิต
คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา	3	หน่วยกิต
Art Education Studio Survey	3	หน่วยกิต
วิชาเลือกทางสตูดิโอ	6	หน่วยกิต
วิชาเลือกทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์	3	หน่วยกิต
รวม	19	หน่วยกิต

ปีที่ 3 ภาคฤดูใบไม้ร่วง ประกอบด้วย		
การสอนในสังคมทั่วไป	3	หน่วยกิต
การสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา	3	หน่วยกิต
ชีววิทยา	3	หน่วยกิต
วิชาเลือกทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์	3	หน่วยกิต
วิชาเลือกทางสตูดิโอ	3	หน่วยกิต
วิชาเลือกทางประวัติศาสตร์	3	หน่วยกิต
รวม	18	หน่วยกิต

ปีที่ 3 ภาคฤดูใบไม้ผลิ ประกอบด้วย		
การแสดงผลงานจากการอ่านและการเขียน	3	หน่วยกิต
Herron 3-Dimensional Studio	3	หน่วยกิต
วิชาเลือกทางสตูดิโอ	6	หน่วยกิต
วิธีสอนการอ่าน	3	หน่วยกิต
วิชาเลือกทางชีวภาพและกายภาพ	3	หน่วยกิต
รวม	18	หน่วยกิต

ปีที่ 4 ภาคฤดูใบไม้ร่วงประกอบด้วย		
การสอนศิลปะในระดับมัธยมศึกษา	3	หน่วยกิต
วิชาเลือกทางสตูดิโอ	3	หน่วยกิต
Advanced Studio	6	หน่วยกิต
วิชาเลือกทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์	3	หน่วยกิต

มนุษยธรรม	3	หน่วยกิต
รวม	18	หน่วยกิต
ปีที่ 4 ภาคฤดูใบไม้ผลิ ประกอบด้วย		
การสอนนักเรียนในทุกระดับชั้น	12(16)	หน่วยกิต
รวม	12(16)	หน่วยกิต
รวมจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร	133(137)	หน่วยกิต

(<http://www.heron.iupui.edu/artEd/default.html>)

มหาวิทยาลัยแมริวิลล์ (Maryvill University of Saint Louis)

หลักสูตรศิลปศึกษาของคณะศิลปและการออกแบบ และคณะศึกษาศาสตร์ร่วมมือกันเสนอหลักสูตรศิลปศึกษา(ประกาศนียบัตร K - 12) สำหรับนักเรียนที่ต้องการประกอบอาชีพครูศิลปะ หลักสูตรการเรียนประกอบด้วย สตูดิโออาร์ตและประวัติศาสตร์ศิลปะเพื่อพัฒนาศักยภาพทางศิลปะด้วยการศึกษา จิตวิทยา และการฝึกงานเพื่อการเตรียมความพร้อมทางวิชาชีพให้แก่ครู

จุดประสงค์เบื้องต้นของหลักสูตรนี้คือการพัฒนามุมมองของครูศิลปะให้มีความกระตือรือร้น รู้จักการวิเคราะห์ และมีความยืดหยุ่น ผู้ที่คาดว่าจะมีประสิทธิภาพการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน

นักศึกษาสามารถสมัครเข้าเรียนหลักสูตรนี้ 2 แบบ การสมัครเข้าเรียนในสาขาศิลปะและการออกแบบ จะต้องมีการนำเสนอผลงาน นักเรียนปี 2 จะต้องสมัครเข้าเรียนในคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อแยกไปยังการเรียนวิชาชีพครู นักศึกษาต้องผ่านการปรึกษาและรับรองจากคณะบดีของคณะศึกษาศาสตร์ก่อนจึงจะสามารถเรียนหลักสูตรทางการศึกษาได้ วิชาเอกศิลปศึกษา จะมีอาจารย์ที่ปรึกษาจากคณะศึกษาศาสตร์และอาจารย์ที่ปรึกษาทางศิลปศาสตร์ ในการเรียนด้วย

โครงสร้างหลักสูตรวิชาเอกศิลปศึกษา มีหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 132 หน่วยกิต ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ศิลปะ สตูดิโอและสัมมนา 51 หน่วยกิต, รายวิชาชีพครู 39 หน่วยกิต วิชาแกนทางศิลปศาสตร์ 42 หน่วยกิต สำหรับหลักสูตร 4 ปี

รายวิชาที่ต้องเรียนมีดังนี้ คือ

การออกแบบ 1 3 หน่วยกิต

การวาดเส้น 1	3	หน่วยกิต
การออกแบบ 2	3	หน่วยกิต
การวาดเส้น 2	3	หน่วยกิต
การปั้นและแกะสลัก	3	หน่วยกิต
เซรามิคเบื้องต้น	3	หน่วยกิต
จิตรกรรมเบื้องต้น	3	หน่วยกิต
การถ่ายภาพเบื้องต้น	3	หน่วยกิต
ประติมากรรมเบื้องต้น	3	หน่วยกิต
จิตรกรรม 1	3	หน่วยกิต
ไฟเบอร์อาร์ต	3	หน่วยกิต
การออกแบบกราฟฟิคเบื้องต้น	3	หน่วยกิต
World Arts and Ideas I	3	หน่วยกิต
World Arts and Ideas II	3	หน่วยกิต
ศิลปะสมัยใหม่	3	หน่วยกิต
สัมมนาทางศิลปศึกษา	3	หน่วยกิต
ทฤษฎีและการวิจารณ์ทางศิลปะ	3	หน่วยกิต
การฝึกประสบการณ์ในการสอน	4	หน่วยกิต
โรงเรียนและสังคม	3	หน่วยกิต
หลักการปฏิบัติงาน (Practicum)	2	หน่วยกิต
การพัฒนาตลอดชีวิต(Life-span) 1	3	หน่วยกิต
การพัฒนาตลอดชีวิต(Life-span) 2	3	หน่วยกิต
กระบวนการเรียนรู้	3	หน่วยกิต
กระบวนการเรียนรู้การปฏิบัติงาน	2	หน่วยกิต
การสอนศิลปะ : K-12	3	หน่วยกิต
Ed. And Psych. Of Excep.Child	3	หน่วยกิต
Tchng.Read.in Content Area	3	หน่วยกิต
การฝึกงานในเดือนกันยายน	0	หน่วยกิต
การฝึกการสอน: K-12	10	หน่วยกิต

(Marywill University of Saint Louis , 1996)

มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียสเตท (California State University)

ภาควิชาศิลปะและประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียสเตทมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาการแสดงผลงานของนักเรียน ทักษะการวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ทางด้านความสวยงาม และตระหนักถึงมรดกทางศิลปะตะวันตกและไม่ใช่ตะวันตก หลักสูตรนี้สามารถนำไปสู่การประกอบอาชีพด้านศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นศิลปินอิสระ นักออกแบบ ผู้จัดการแกลอรี นักประวัติศาสตร์ศิลปะ อนุรักษ์ศิลปะ และอาชีพอื่น ๆ ที่ต้องการจินตนาการ

โครงสร้างหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

หน่วยกิตตลอดหลักสูตร	124	หน่วยกิต
- วิชาศึกษาทั่วไป	48	หน่วยกิต
- วิชาด้านวัฒนธรรม	6	หน่วยกิต
- ประวัติศาสตร์อเมริกา รัฐธรรมนูญ	6	หน่วยกิต
- วิชาบังคับ	54	หน่วยกิต
- วิชาแกน	12	หน่วยกิต
- วิชาเอก	42	หน่วยกิต
1. วิชาเอกบังคับ	18	หน่วยกิต
2. วิชาเอกเลือก	24	หน่วยกิต
- สถิติไออาร์ต	9	หน่วยกิต
- ประวัติศาสตร์ศิลป์	6	หน่วยกิต
- Professional Orientation	9	หน่วยกิต

วิชาแกน 12 หน่วยกิตประกอบด้วย วิชาการสำรวจประวัติศาสตร์ศิลป์ 1 จำนวน 3 หน่วยกิต การสำรวจประวัติศาสตร์ศิลป์ 2 จำนวน 3 หน่วยกิต วาดเส้นเบื้องต้นจำนวน 3 หน่วยกิต และ ทฤษฎีสีจำนวน 3 หน่วยกิต วิชาเอก 42 หน่วยกิตประกอบด้วย กลุ่มวิชาสถิติไออาร์ตจำนวน 9 หน่วยกิตโดยเลือกเรียนจาก กลุ่มวิชาเซรามิก กลุ่มวิชาคอมพิวเตอร์ทางศิลปะ กลุ่มวิชาวาดเส้น กลุ่มวิชาออกแบบงานกระดาษ กลุ่มวิชาจิตรกรรม กลุ่มวิชาภาพพิมพ์ กลุ่มวิชาประติมากรรม กลุ่มวิชาผลิตภัณฑ์ไฟเบอร์ (California State University, 1997)

2.3 หลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาได้มีสถาบันที่เปิดสอนหลายแห่งทั้งที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งสถาบันที่ได้เปิดการสอนเป็นแห่งแรก คือ วิทยาลัยประสานมิตร หรือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตรในปัจจุบัน ต่อมาคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดสาขาศิลปศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นเป็นแห่งที่ 2 และในปี พ.ศ. 2531 คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้รับความเห็นชอบจากทบวงมหาวิทยาลัยให้เปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาขึ้นโดยให้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) และได้เปิดรับนักศึกษาเป็นครั้งแรกในปีการศึกษา 2533

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในระดับอุดมศึกษาสู่ท้องถิ่น และเพื่อสนับสนุนการพัฒนาภูมิภาค เป็นมหาวิทยาลัยที่มีเจตนาแต่เริ่มก่อตั้งที่จะให้เป็นมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต โดยมุ่งมั่นที่จะให้สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการระดับสูง เพื่อตอบสนองการพัฒนาภาคใต้และเป็นศูนย์กลางทางวิชาการระดับสูง เพื่อตอบสนองการพัฒนาภาคใต้และเป็นสถาบันที่สามารถรับใช้ชุมชนได้อย่างแท้จริง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดตั้งในสมัยของการเร่งรัดพัฒนาประเทศ โดยมี ฯพณฯ พันเอกถนัด คอมันตร์ ประธานกรรมการพัฒนาภาคใต้ เป็นประธานคณะกรรมการก่อตั้ง โดยใช้ชื่อว่า มหาวิทยาลัยภาคใต้ ต่อมา มหาวิทยาลัยได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานนาม "สงขลานครินทร์" ตามพระนามของสมเด็จพระบรมราชชนกและเริ่มรับนักศึกษารุ่นแรกในปีการศึกษา 2510 โดยฝากเรียนที่กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยได้ย้ายให้นักศึกษามาเริ่มศึกษาในสถานที่ตนเองที่ตำบลสุระสมิแล จังหวัดปัตตานี เมื่อ ปี พ.ศ. 2511 ที่ตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ เมื่อปี 2520 ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี พ.ศ.2533 และที่จังหวัดตรัง ในปี พ.ศ. 2534

วิทยาเขตปัตตานี ตั้งอยู่ที่ตำบลสุระสมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นศูนย์ทางการศึกษาศิลปวัฒนธรรมและศาสนา ปัจจุบันมี 3 คณะ คือ คณะศึกษาศาสตร์และโรงเรียนสาธิต คณะ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมีหน่วยงานเทียบเท่าคณะที่ช่วยสนับสนุนภาระกิจด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย คือ สำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง สำนักวิทยบริการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา โครงการจัดตั้งสถาบันศิลปะและวัฒนธรรม

คณะศึกษาศาสตร์ (FACULTY OF EDUCATION) มีภาควิชาที่รับผิดชอบด้านการสอนอยู่ 6 ภาควิชา คือ ภาควิชาการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว ภาควิชาพลศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษาและโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คณะศึกษาศาสตร์เปิดสอนหลักสูตรในระดับปริญญาตรีแก่นักศึกษา 2 ประเภท คือ

- 1.ประเภทหลักสูตรปกติ เป็นหลักสูตรที่รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าเข้าศึกษาโดยใช้เวลาศึกษา 4 ปี มีหน่วยกิตตลอดหลักสูตรอย่างน้อย 144 หน่วยกิต
- 2.ประเภทหลักสูตรต่อเนื่อง เป็นหลักสูตรที่รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาสาขาต่าง ๆ หรือเทียบเท่า ประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือประกาศนียบัตรครูมัธยม โดยใช้เวลาศึกษาประมาณ 2 ปี มีหน่วยกิตตลอดหลักสูตรอย่างน้อย 89 หน่วยกิต (คู่มือบัณฑิตศึกษา 2538 , มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

สาขาวิชาศิลปศึกษา อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของภาควิชาการศึกษา (DEPARTMENT OF EDUCATION) หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี จัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้มีความรู้ความสามารถทางด้านศิลปะ พัฒนาค่านิยมและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้เปิดรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาศิลปศึกษา รุ่นแรก เมื่อปีการศึกษา 2533 โดยมีชื่อหลักสูตร คือ ศึกษาศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ชื่อภาษาอังกฤษ (Bachelor of education in art education) และชื่อปริญญาคือ ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ศิลปศึกษา) ชื่อย่อ ศ.ช.บ. (ศิลปศึกษา) ชื่อภาษาอังกฤษ (Bachelor of education art Education) หรือ B.E.D. (Art Education)รายละเอียดหลักสูตรเป็นดังนี้

ปรัชญาของหลักสูตร

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้สมบูรณครบองค์ประกอบทั้งสามด้าน คือ ทักษะพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และ ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่เรียนมีเจตคติ ค่านิยมที่ดี และความชำนาญในวิชาชีพ สามารถดำรงชีวิตที่สังคมได้อย่างเป็นสุข

ศิลปะ เป็นศาสตร์ที่สำคัญสาขาหนึ่งของการศึกษา เพราะเป็นศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ภาวะเห็นคุณค่าของความงามและปลูกฝังระบียบที่ดีให้แก่ผู้เรียน สำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา สถาบันการศึกษาระดับสูงโดยทั่วไปจะจัดวิชาด้านศิลปะ เป็นวิชาบังคับพื้นฐานของสถาบันเช่นเดียวกับวิชาด้านมนุษยศาสตร์อื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการวางพื้นฐานให้มีความซาบซึ้งในเรื่องของความงาม และคุณค่าของศิลปะ เพื่อการพัฒนาทางด้านอารมณ์ เจตคติ ค่านิยมให้แก่ผู้เรียนระดับนี้

การส่งเสริมพัฒนาจัดการศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษาได้มองเห็นความสำคัญของการสร้างสรรค์ความคิดริเริ่มให้กับเยาวชนของชาติ จึงได้จัดให้มีกลุ่มวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรของการเรียนเช่น กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพในระดับประถมศึกษาและกลุ่มวิชาชีพพื้นฐาน วิชาชีพในระดับมัธยมศึกษา แต่ในสภาพความเป็นจริงการสอนหน่วยการเรียนรู้ของวิชาเหล่านี้ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร เนื่องจากยังขาดบุคลากรผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ เฉพาะเนื้อหาวิชาด้านศิลปศึกษาที่จะสอนอย่างแท้จริง จึงจัดให้ผู้สอนที่มีความรู้สาขาวิชาอื่นทำการสอนแทน เป็นผลให้การเรียนการสอนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ อันจะเกิดเสียหายแก่ระบบการศึกษาและการลงทุนทางการศึกษา เป็นอย่างยิ่ง

ปัจจุบันในภาวะที่การว่างงานของบัณฑิตบางสาขาวิชามีอัตราค่อนข้างสูง เนื่องมาจากการผลิตบัณฑิตกับการสร้างงานไม่มีความสมดุลกัน แต่ในหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนโดยทั่วไปยังมีความต้องการผู้ที่มีความรู้ทางด้านศิลปะอยู่เสมอ ทั้งนี้จากความเจริญก้าวหน้าด้านวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งต้องการผู้มีความรู้ด้านศิลปะไปปฏิบัติหน้าที่ด้านวิชาการและส่งเสริมเทคโนโลยีมาใช้ในเรื่องการเรียนการสอนและสร้างสรรค์ผลผลิตใหม่ ๆ แต่การผลิตบัณฑิตสาขาวิชาศิลปะของสถาบันการศึกษา ยังมีอัตราต่ำไม่เพียงพอกับความต้องการของการสร้างงานที่กำลังเจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ ทั้งในหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน จึงกล่าวได้ว่าความต้องการบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะยังคงอยู่ในระดับสูง

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พิจารณาเห็นว่าหากสามารถจัดให้มีการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษาขึ้นแล้วจะก่อให้เกิดผลดีสนองความต้องการด้านกำลังคนของประเทศทั้งภาครัฐบาลและเอกชนและยังเป็นการเปิดโอกาสให้ครูประจำการหรือผู้ที่ปฏิบัติงานทางด้านศิลปะอยู่แล้วได้เข้ามาศึกษาเพิ่มวิทยฐานะในด้านสาขาวิชาศิลปศึกษาพร้อมกันไปด้วย เพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาสามารถออกไปปฏิบัติงานหน้าที่ ทำการสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั้งในและนอกระบบการศึกษาอย่างเทียบพร้อมด้วยความรู้ในวิชาที่จะสอนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ย่อมบังเกิดผลดีกับระบบการศึกษาและเยาวชนของชาติ รวมถึงเป็นการสร้างผู้ที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านศิลปะ ให้เข้าทำงานในหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน เกิดการสร้างงานทางด้านศิลป์ในส่วนบุคคล การจรรโลงศิลปวัฒนธรรมของชาติ และจะช่วยลดอัตราการว่างงานที่กำลังเป็นปัญหาของประเทศในขณะนี้ให้ลดลงได้ด้วย

ดังนั้น เชื่อว่าหลักสูตรศิลปศึกษาจะผลิตบัณฑิต ที่มีคุณภาพทางด้านศิลปศึกษาให้สามารถพัฒนาการศึกษา และการทำงานนำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติสืบเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถทางด้านศิลปะเพื่อออกไปปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อผลิตบัณฑิตทางการศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา ออกไปพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาด้านการสอนวิชาศิลปศึกษา ในสถาบันการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน
2. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถทางด้านศิลปะ ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชนฐานะนักวิชาการและผู้ประยุกตศิลปะต่อไป
3. เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านศิลปศึกษา ให้ครูประจำการได้ศึกษาเพื่อเพิ่มวิทยฐานะและพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนได้
4. เพื่อเป็นพื้นฐานและส่งเสริมการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจในด้านศิลปะเพื่อพัฒนาอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หลักสูตรต่อเนื่องวิชาเอกศิลปศึกษา

1. หลักสูตรต่อเนื่องวิชาเอกศิลปศึกษา จำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 89 หน่วยกิต (แบ่งเป็นโปรแกรมวิชาเอกกว้าง (Broad Field) และโปรแกรมวิชาเอก - โท)
2. โครงสร้าง หรือองค์ประกอบ ของหลักสูตรวิชาเอกศิลปศึกษา จำนวนหน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตร 89 หน่วยกิต แบ่งเป็น

หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 4 หน่วยกิต

- กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 2 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาทักษะการเรียนรู้ 2 หน่วยกิต

หมวดวิชาชีพการศึกษา 17 หน่วยกิต

- กลุ่มมโนทัศน์พื้นฐานทางการศึกษา 4 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาจิตวิทยา 2 หน่วยกิต
- กลุ่มความสามารถทางวิชาชีพ 7 หน่วยกิต
- กลุ่มประสบการณ์การทำงาน 4 หน่วยกิต

โปรแกรมที่ 1 หมวดวิชาเอกกว้าง (Broad Field) 60 หน่วยกิต

- กลุ่มวิชาเอก 45 หน่วยกิต แบ่งเป็น
  - กลุ่มวิชาเอกบังคับ 35 หน่วยกิต
  - กลุ่มวิชาเอกเลือกทั่วไป 10 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาเอกเลือกแนวที่นักศึกษาเลือกของวิชาเอกศิลปศึกษา 15 หน่วยกิต

โปรแกรมที่ 2 หมวดวิชาเอก - โท 60 หน่วยกิต แบ่งเป็น

- กลุ่มวิชาเอก 45 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาเอกบังคับ 35 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาเลือกทั่วไป 10 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาโทอื่น ๆ ในคณะศึกษาศาสตร์ 15 หน่วยกิต
- หมวดวิชาโทศิลปศึกษา 15 หน่วยกิต
- หมวดวิชาเลือกเสรี 8 หน่วยกิต

แผนการศึกษาหลักสูตรต่อเนื่องวิชาเอกศิลปศึกษา

ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

263 - 201	เทคโนโลยีการศึกษา	3
421 - 101	การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียน	2
277 - 301	ศิลปวิจักษ์ณ์	2
277 - 302	ประวัติศาสตร์ศิลป์	2
277 - 303	วาดเส้น	3
277 - 304	จิตรกรรม	3
277 - 305	ประติมากรรม	3
277 - 306	กายวิภาค	2
277 - 309	ทฤษฎีสี	2
	รวม	22

ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

261 - 302	การศึกษาหลักสูตร	2
268 - 201	จิตวิทยาการศึกษา	2
264 - 101	การแนะแนวเบื้องต้น	2
277 - 307	องค์ประกอบศิลป์	3
277 - 308	การออกแบบเบื้องต้น	3
277 - 311	ศิลปะไทยเบื้องต้น	2
277 - 312	ศิลปะระดับประถมศึกษา	2
277 - 314	การวิจัยงานศิลปะ	3
277 - 310	การเขียนแบบเบื้องต้น	3
	รวม	22

ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนฤดูร้อน

260 - 303	วิธีสอนทั่วไป	2
426 - 101	สังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม	2
277 - 313	ศิลปะระดับมัธยมศึกษา	2
277 - 401	ศิลปะในคาบสมุทรภาคใต้ประเทศไทย	2

277 - 404	ศิลปปริทัศน์	2
	รวม	10

ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1

260 - 301	กฎหมายการศึกษา	2
267 - 201	การวัดและประเมินผลการศึกษา	2
267.....	วิธีสอนวิชาโท หรือ สัมนาวิชาโท	2
277.....	วิชาเอกเลือก	6
277.....	กลุ่มวิชาเลือกแนวที่นักศึกษาสนใจเลือกเรียน	8
	รวม	20

ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2

262 - 402	ฝึกงาน	4
26.....	สัมนาวิชาเอก	2
277.....	กลุ่มวิชาเลือกแนว ที่นักศึกษาสนใจเลือกเรียน	3
277.....	ศิลปนิพนธ์(กลุ่มวิชาเอกเลือกแนวที่นักเรียนสนใจเลือกเรียน)4	
277.....	วิชาเลือกเสรี	2
	รวม	15

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์สมัครเข้าศึกษา

1. มีพื้นฐานความรู้สอบได้อ่อนุปริญญา หรือเทียบเท่าทางศิลปะหรือวิชาที่เกี่ยวข้อง
2. ครูประจำการที่มีวุฒิปก.ศ.สูง แขนงวิชาศิลปศึกษา หรือวุฒิป.ม. หรือวุฒิต่างๆ ที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ (ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ,2533)

ความคิดเห็นของอาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เกี่ยวกับหลักสูตรในด้านจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง และเนื้อหาสาระของหลักสูตร

ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ตามรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น สามารถผลิตครูสอนศิลปะศึกษาของสถาบันนอกระบบโรงเรียน สามารถส่งเสริมความรู้ด้านศิลปศึกษาแก่ครูประจำการได้ และผลิตบัณฑิตให้รู้จักการอนุรักษ์ศิลปะอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ อยู่ในระดับมาก และสามารถผลิตครูสอนศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจารย์ยังมีข้อเสนอแนะให้เน้นจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ได้จริงสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมและเศรษฐกิจของชาติ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงต่อไป

ด้านโครงสร้างของหลักสูตร

จากการสำรวจการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นด้านโครงสร้างของหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมความเหมาะสมของหน่วยกิตอยู่ในระดับพอดี เมื่อวิเคราะห์ตามรายข้อพบว่าทุกวิชาอยู่ในระดับพอดี ยกเว้นวิชาองค์ประกอบศิลป์ วิชาศิลปะระดับมัธยมศึกษา วิชางานวิจัยศิลปะ และวิชาศิลปะระดับประถมศึกษา สหศึกษามีความเหมาะสมของหน่วยกิตอยู่ในระดับน้อยไป และอาจารย์ยังมีข้อเสนอแนะว่าในรายวิชาบางวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกันควรรวมเข้าด้วยกัน ส่วนในบางวิชาที่ขาดบุคลากรและไม่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานในท้องถิ่นควรตัดออก ทั้งนี้ควรปรับวิชาที่มีเนื้อหาทฤษฎีให้มีการปฏิบัติรวมอยู่ด้วย

วุฒิ วัฒนสินธุ์ (สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2541) หัวหน้าสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้กล่าวถึงโครงสร้างหลักสูตรและแผนการศึกษาของหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาว่า “หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเมื่อจบการศึกษา 2 แนวทาง คือ ประกอบอาชีพครู และประกอบอาชีพด้านศิลปะ แต่เนื่องจากสาขาวิชาศิลปศึกษาลงกัศอยู่ในภาควิชาการศึกษา จึงต้องเน้นหนักไปทางครูมากกว่า ทำให้รายวิชาที่บรรจุในหลักสูตรมีเนื้อหาที่กว้างแต่ไม่ลึกมาก คือมีความรู้ที่หลากหลายแต่ไม่จำเป็นต้องมีความชำนาญทั้งหมด เพราะจุดประสงค์ของหลักสูตรเน้นให้มีการประกอบอาชีพครูหลังจากจบการศึกษามืออันดับแรก อีกทั้งเวลาเรียนยังเป็นปัญหาสำคัญของหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปีซึ่งทำให้มีรายวิชาน้อย ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ทั้งหมด “

อัมพร ศิลปเมธากุล(สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2541) ได้กล่าวว่า "จากรายวิชาที่มีเนื้อหาค่อนข้างกว้างและนักศึกษาต้องเน้นในรายวิชาตามแผนการศึกษาในแต่ละภาคเรียนทำให้นักศึกษาไม่สามารถเลือกแนวสาขาที่ตนเองสนใจได้ทำให้ควรมีการพัฒนาการศึกษาเป็นระยะโดยพิจารณาจากหลักสูตรที่นักศึกษาได้เรียนมาก่อนที่จะเรียนในหลักสูตรนี้ "

ตาราง ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรก่อนเข้าศึกษา

ชื่อหลักสูตร รายละเอียด	หลักสูตร ประกาศนียบัตร ศิลปประยุกต์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ (2 ปี)	หลักสูตร อนุปริญญาสาขา ศิลปประยุกต์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ (2 ปี)	หลักสูตรระดับ ประกาศนียบัตรวิชา ชีพชั้นสูงสายวิชาศิลป กรรมวิทยาเขตเพาะ ช่าง (2 ปี)
จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร	ไม่น้อยกว่า 82	ไม่น้อยกว่า 97	ไม่น้อยกว่า 88
1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	22	30	23
2. หมวดวิชาเฉพาะ	57	64	61
	วิชาแกน 27	วิชาแกน 32	วิชาแกน 12
	วิชาชีพ 24	วิชาชีพ 26	วิชาเฉพาะสาขา 40
	วิชาฝึกงาน 6	การฝึกงาน 6	วิชาชีพเลือก 9
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	3	3	4

อัศวิน ศิลปเมธากุล(สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2541) กล่าวว่า "อย่างไรก็ตามหลักสูตรเดิมที่นักศึกษาจบการศึกษามักเป็นหลักสูตรสาขาศิลปกรรมซึ่งเมื่อต้องเข้ามาศึกษาสายวิชาชีพครู ทำใ้

ต้องมีการปรับตัวซึ่งส่งผลต่อการเรียนการสอนพอสมควร เพราะนักศึกษาขาดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาแต่ต้องใช้หลักสูตรและบุคคลากรที่มีอยู่ทำให้พัฒนาได้ในระดับหนึ่ง ปัญหาที่มาจากเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้น ทำให้หลักสูตรต้องมีการปรับปรุงโดยเฉพาะในด้านของโครงสร้างหลักสูตร ที่ควรปรับรายวิชาให้ทันต่อสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี “

ด้านเนื้อหาของสาระของหลักสูตร

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นด้านเนื้อหาของสาระของหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ตามรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นสามารถใช้เป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษาต่อได้ อยู่ในระดับน้อย และหลักสูตรมีความทันสมัย อยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจารย์ยังมีข้อเสนอแนะว่าเนื้อหาหลักสูตรบางรายวิชาควรเน้นเอกลักษณ์ของภาคได้มากกว่านี้

วุฒิ วัฒนสินธุ์ (สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2541) หัวหน้าสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้กล่าวว่า เนื้อหาสาระของหลักสูตรวิชาชีพรุ่นผู้เรียนจะได้ประโยชน์ต่อการทำงานในทุกสาขาอาชีพเพราะผู้เรียนจะมีความสามารถในการถ่ายทอดงานเป็น เพราะคุณลักษณะเช่นนี้ไม่ได้มีความจำเป็นเฉพาะวิชาชีพครูเท่านั้น แต่วิชาชีพอื่นๆ ต่างก็ต้องใช้หลักจิตวิทยาในการทำงานแทบทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามเนื้อหาของสาระของหลักสูตรที่ใช้อยู่มีความล้าสมัย ทั้งนี้ควรมีการปรับเนื้อหาให้มีความเหมาะสมและทันกับสภาวะเศรษฐกิจ อีกทั้งยังต้องปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้วย นอกจากนี้ควรเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถพัฒนาตนเองได้

อัศวิน ศิลปเมธากุล (สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2541) อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ได้กล่าวว่า “ หลักสูตรสาขาศิลปศึกษายังมีความล้าหลังอยู่มาก ทั้งวิชาครู วิชาแกน และวิชาเอก ซึ่งควรมีการปรับปรุงโดยเฉพาะเนื้อหาของหลักสูตรต้องมีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น “

2.4 การเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นระดับสูงสุดของการศึกษาจากสถาบันการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ด้าน คือ ด้านแรกก็เพื่อเพิ่มพูนหรือขยายมิติในทางปัญญา สิ่งนี้ก็คงจะสนองธรรมชาติของมนุษย์ที่อยากรู้ ส่วนด้านที่สองนั้นเป็นวัตถุประสงค์เินด้านที่จะนำเอาความรู้

ความคิดนั้นมาใช้ปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและทางสังคมด้วย(อรุณ ภาณุพงศ์ , 2532) โดยที่มหาวิทยาลัยมีหน้าที่หรืองานพื้นฐานที่ประกอบด้วย

1. การผลิตบัณฑิต (Instruction)
2. การวิจัย (Research)
3. การบริการทางวิชาการแก่สังคม (Academic Service)
4. การทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม (Cultural Promotion) (อุทัย บุญประเสริฐ , 2535)

ในด้านคุณภาพทางการศึกษานั้น จรัส สุวรรณเวลา (2539) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า คุณภาพทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยได้เน้นเนื้อหาวิชาการมากกว่าการสร้างวิจรณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์มาตลอด บัณฑิตต้องชวนช่วยสร้างคุณลักษณะและความสามารถเหล่านี้ขึ้นเอง ยิ่งกว่านั้นในระยะหลังนี้จำนวนนิสิตนักศึกษาต้องรับเพิ่มมากขึ้น คุณภาพการศึกษายังด้อยลงไปอีกและมีแนวโน้มจะด้อยมากขึ้นบัณฑิตมีความเข้มข้นทางวิชาการต่ำกว่ามาตรฐานสากล ขาดความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจำเป็นมากสำหรับศาสตร์ที่มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการเร็ว เช่นนี้ในปัจจุบัน และขาดคุณสมบัติที่จำเป็นหลายประการ เช่น วิจรณ์ญาณ การรู้รอบ การรู้ลึก เป็นต้น

ศิลปศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนศิลปะให้แก่ นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่ต้องการเป็นครูสอนศิลปะซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมถึงการพัฒนาการของนักเรียน วิธีสอนการจัดหลักสูตร การจัดห้องเรียน การสร้างสื่อการสอน การรู้จักสกัดเนื้อหาวิชาศิลปะนำมาปรับปรุงใช้สอนให้เหมาะสมกับระดับการศึกษา (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2532) แต่การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียน ครูจำเป็นต้องยึดหลักสูตรเป็นสำคัญ เพื่อให้การเรียนการสอนเหมาะสมและสอดคล้องตามวุฒิภาวะและความสามารถของผู้เรียน ครูจะต้องมีความรู้และจบทางสายศิลปศึกษา มีการวางแผนการสอน ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม สื่อการสอนและการประเมินผลที่ชัดเจน นอกจากนั้น ครูจำเป็นต้องมีเทคนิคการสอนเฉพาะ เพื่อให้การเรียนการสอนไม่น่าเบื่อหน่าย

สุทิน บุญชูวงศ์ (2531) กล่าวว่า "การเรียนการสอน" ทั้งสองคำนี้ สมควรเป็นกระบวนการ (Process) ที่เกี่ยวเนื่องกัน การเรียนหรือการเรียนรู้ (Learning) เป็นกระบวนการที่บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ (Experience) การสอนจึงเป็นการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้นักเรียนได้ปะทะ เพื่อที่จะให้เกิดการเรียนรู้ หรือ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

การสอนจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม กล่าวได้ว่าการสอนนั้น เป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้คนได้มีประสบการณ์ที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จนสามารถดำรงชีพได้อย่างราบรื่น เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และส่วนรวม

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน จึงถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของหลักสูตร และการสอนยังถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีผลต่อระบบการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเสริมศรี ไชยศร (2528) ได้กล่าวถึงการสอนว่า การสอนอาจเป็นการนำแผนมาปฏิบัติหรืออาจเกิดขึ้นโดยไม่มีแผนใดก็ได้ บางครั้งการสอนสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็อาจเกิดจาก “ สถานการณ์พาไป ” อย่างไรก็ตามการสอนที่เป็นระบบหรือที่น่าจะมีประสิทธิผล ง่ายต่อการประเมินเพื่อปรับปรุง น่าจะเป็นการสอนที่มีแผน คือนำแผนมาปฏิบัติ

กระบวนการสอนมีมากมายหลายแบบ เช่นวิธีสอนแบบฝึกปฏิบัติ แบบสาธิต แบบเอกัตศึกษา แบบทัศนศึกษา แบบสถานการณ์จำลองหรือการสอนที่ต้องใช้เทคโนโลยี (ล่ำลี ทองทิว ,2539) แต่การสอนในแต่ละวิธีต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนด้วยว่าต้องการเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านใด และสอนอย่างไรจึงมีประสิทธิภาพมากที่สุด เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีนักวิชาการต่างประเทศ คือ จอยส์ และเวล (Joyce and Weil ,1936) ได้เสนอการจัดรูปแบบการเรียนการสอนไว้ 4 กลุ่ม ได้แก่

1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาการด้านพุทธิพิสัย หรือสมรรถภาพความคิด (Information - Processing Modal) มุ่งเน้นความสำคัญที่การคิดของผู้เรียนและวิธีการต่างๆ ในการพัฒนากระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การสอนมนทัศน์ (Concept Attainment) การสอนการคิดเชิงอนุมาน (Inductive Thinking) การสอนและมีฝึกฝนการคิดสืบค้น (Inquiry Training) การสอนยุทธศาสตร์การจำ (Memorization)

2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างบุคลิกภาพของผู้เรียน (Personal Modal) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนชุดนี้เน้นการพัฒนาที่ตัวบุคคล โดยเน้นการสอนกระบวนการสร้างและพัฒนาเอกลักษณ์และอารมณ์ของตนเอง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนชุดนี้ จะมุ่งเน้นให้แต่ละคนรู้จักการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นไปที่อยู่รอบๆ ตัว ตัวอย่างรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนการพัฒนาบุคลิกภาพ (Roger's Non-directive Teaching) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรม (Moral Development) เป็นต้น

3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Social Interaction Modal) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนชุดนี้ เน้นการพัฒนาตัวบุคคลเป็นหลักในการสร้างความ

สัมพันธ์กับผู้อื่น โดยการใช้กระบวนการประเมินประนีประนอมในการแก้ปัญหาและสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับคนอื่นการมีส่วนร่วมกับคนอื่นโดยใช้หลักการประชาธิปไตย และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในชุดนี้ ได้แก่การจัดการเรียนการสอนการทำงานเป็นกลุ่ม (Group Investigation) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนการใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหาสังคม (Jurisprudential Inquiry modal) เป็นต้น

4) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะพิสัยหรือพฤติกรรม (Behavioral Modal) แนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ได้มาจากทฤษฎีการเรียนรู้เชิงพฤติกรรม (Behavioral Theories) มีจุดเน้นอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน โดยใช้หลักการของการมีสิ่งเร้าและการตอบสนอง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนชุดนี้ อาจจะนำไปใช้สอนสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ทักษะก็ได้ เช่น การสอนข้อเท็จจริง การสอนมโนทัศน์ แต่ที่นิยมใช้กันมากก็คือการสอนทักษะ หลักสำคัญของการสอนตามแนวคิดนี้คือการจำแนกเนื้อหาที่จะเรียนหรือฝึกออกเป็นส่วนๆ แล้วนำส่วนย่อยๆเหล่านั้น มาสอนทีละส่วน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้แต่ละส่วนได้เป็นอย่างดี เข้าใจและนำไปใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและแม่นยำ มีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด หรือไม่มีเลย ตัวอย่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในชุดนี้ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบฝึกทักษะ (Training Modal) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Contingency Management) เป็นต้น

จะเห็นว่ารูปแบบการสอนของ จอยซ์ และเวล (Joyce and Weil) นั้นได้กล่าวถึงวิธีการสอนที่สอดคล้องกับจุดเน้น หรือจุดประสงค์ของการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทต่อการนำไปใช้ก็คือครู หรือผู้สอนนั่นเอง ผู้สอนจะสอนได้ดีเพียงใดนั้นต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบพื้นฐานที่ผู้สอนต้องมีคือ พื้นฐานความรู้ด้านวิชาการที่ดีมีความสามารถเชี่ยวชาญในวิชาชีพที่จะสอน และมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการและกลวิธีการสอน พื้นฐานทางด้านส่วนตัวของผู้สอน ตลอดจนรวมไปถึงประสบการณ์ทางการสอนด้วย (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537)

สันต์ ธรรมบำรุง (2526) กล่าวว่า ระบบการเรียนการสอน เป็นความพยายามนำเอาแนวความคิดในการเรียนการสอนมาจัดให้เป็นระบบขึ้น ซึ่งได้นำการเรียนการสอนมาสัมพันธ์กันกับระบบ เพราะการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบนั้นจะดำเนินไปตามขั้นตอนที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน จึงทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่าง ครูและนักเรียน โดยเป็นการที่พยายามปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนทั้งวิธีการเรียนรู้ และการให้ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายที่ควบคู่กันไปกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพ ซึ่งได้เสนอองค์ประกอบของการเรียนการสอนไว้ 5 ขั้นตอนคือ

1.วัตถุประสงค์การสอน หรือจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

2. การประเมินผลผู้เรียนก่อนสอน
3. การสอน
4. การประเมินผลหลังการสอน
5. ข้อมูลป้อนกลับ

กลาสเซอร์ (Glasser , 1962) ได้กล่าวว่า ระบบการเรียนการสอนนั้น เป็นการจัดการองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ ซึ่งได้นำเสนอแนวความคิด ในการจัดระบบการเรียนการสอนไว้ 5 ประการ คือ

1. จุดประสงค์ของการสอน
2. การประเมินสถานะผู้เรียนก่อนสอน
3. การจัดกระบวนการเรียนการสอน
4. การประเมินผลการเรียนการสอน
5. ข้อมูลย้อนกลับ

เกษร อิตะจारी (เอกสารประกอบการเรียนการสอน, มปป.) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอนสาขาศิลปศึกษาว่าประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ คือ

1. จุดมุ่งหมาย เป็นการกำหนดทิศทางของการสอนและเงื่อนไขที่ผู้สอนคาดว่าจะให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดและสามารถทำงานได้มากน้อยเพียงใด
2. เนื้อหา คือ สารสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง
3. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นภาระกิจของผู้สอนที่จะต้องกำหนดให้ผู้เรียนทำ เป็นการฝึกทักษะและเป็นการประเมินผลของผู้สอนว่านักเรียนเข้าใจเนื้อหา มากน้อยเพียงใดในกิจกรรมนั้นๆ และกิจกรรมนั้นๆ จะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่ได้สอน นอกจากนั้นกิจกรรมยังเป็นตัวกระตุ้นความคิดของผู้เรียนให้แสดงออกถึงความเข้าใจในบทเรียน กิจกรรมจึงจัดเป็นส่วนหนึ่งของการสอนที่มีความสำคัญยิ่ง กิจกรรมของผู้เรียนก็ต้องตั้งใจเรียนและปฏิบัติกิจกรรมตามที่ผู้สอนมอบให้
4. สื่อการสอน เป็นสิ่งที่ครูใช้ประกอบการสอน เพื่อให้บทเรียนน่าสนใจ เข้าใจง่ายขึ้นและทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น เป็นภาระกิจหลักของครูผู้สอนศิลปศึกษาที่จะต้องทำก่อนสอน การสร้างสื่อประกอบการสอนของผู้สอนยังแสดงออกให้เห็นถึงการได้วางแผนการสอนของผู้สอนและช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอนยิ่งขึ้น

5. การประเมินผล เป็นกิจกรรมอันสำคัญของผู้สอนที่จะประเมินคุณภาพการทำงานของทั้งผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจำเป็นจะต้องกำหนดการประเมินผลให้ชัดเจน ให้ผู้เรียนรับรู้อาจจะมีการประเมินผลอะไรบ้างและประเมินอย่างไร เพื่อผู้เรียนจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องและการประเมินผลจะต้องสอดคล้องตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ส่วน Michael (1983) ได้เสนอหลักพื้นฐานของการสอนศิลปะไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การจูงใจเป็นขั้นตอนการเตรียมความรู้สึกของผู้เรียนให้เกิดความมั่นใจเพราะผู้เรียนมีระดับความสามารถแตกต่างกัน การวาดภาพเป็นการพัฒนาผู้เรียนในลักษณะของการสื่อสารทางการเห็น การกระตุ้นผู้เรียนในลักษณะของการสื่อสารทางการเห็น การกระตุ้นผู้เรียนทางด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับคุณค่าของสี การจัดองค์ประกอบและสุนทรียภาพ ซึ่งนำไปสู่ความมั่นใจ ความรู้สึกเป็นอิสระในการแสดงออก

2. ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะ เป็นขั้นตอนการเรียนรู้เกี่ยวกับสื่อต่างๆ เช่น วัตถุแห้ง วัตถุเปียก วัตถุผสม ซึ่งในการวาดภาพ เพื่อให้เกิดความรู้สึกจากประสบการณ์ใหม่ ๆ สร้างความมั่นใจให้ตนเอง

3. ความรู้เกี่ยวกับศิลปะด้านกระบวนการและวิธีการ เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับรูปลักษณะที่ต้องการแสดงออก การแนะนำเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลป์ สื่อวิธีการจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำแนกแยกแยะงานศิลปะ กระบวนการศิลปะที่ผู้อื่นทำมาก่อนได้ การแนะนำให้เห็นความสัมพันธ์ของกระบวนการ จะเป็นเครื่องมือพัฒนาความมั่นใจในการแสดงออก คือรู้ว่าเขาทำงานศิลปะอย่างไร อะไรเป็นจุดหมาย เป็นต้น

4. ทักษะในการใช้สี เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องพัฒนาตนเองในการใช้สีเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความต้องการ คือ สามารถใช้สีสื่อความหมายได้

5. การประเมินผลงานที่สร้างขึ้น เป็นขั้นตอนการตรวจสอบผลงานที่ตนเองแสดงออกในด้านต่าง ๆ เช่น ความสมบูรณ์ของเทคนิควิธีการ การแสดงออกที่สมบูรณ์ในด้านความคิด เป็นต้น สิ่งสำคัญที่สุดในขั้นนี้ คือ เป็นจุดที่สามารถเชื่อมโยงสิ่งใหม่กับสิ่งที่เคยรู้มาก่อน

อารี สุทธิพันธุ์, (2532) ได้เสนอรูปแบบการสอนศิลปะซึ่งจำแนกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การสอนตามวิถีเลียนแบบ ซึ่งมีครูเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีเก่าแก่ เหมาะสำหรับสอนงานช่างที่มีแม่แบบหรือต้นแบบเป็นตัวอย่างตายตัว เปลี่ยนแปลงไม่ได้

2. การสอนตามวิธีแสดงออก ซึ่งมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีสอนแนวใหม่ ส่งเสริมให้เด็กมีการแสดงออกกับสื่อการสอนนานาชนิดที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กมากกว่า ผลงานสำเร็จรูปเพียงอย่างเดียว

ส่วน James U Gray, (1992) ได้เสนอรูปแบบการสอนศิลปะซึ่งแบ่งเป็น 3 แบบดังนี้

1. สอนแบบครูเป็นผู้แสดงหรือวิทยากร (The Couduotor) ครูเป็นตัวแทนในการนำเสนอ การกำหนดกิจกรรม เรียบร้อย ควบคุมในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

2. การสอนแบบทีม (The Team Coption) มีหัวหน้า ครูเป็นผู้อธิบายหลังจากนักเรียนแต่ละกลุ่มเสนองาน บนกระดานดำประมาณ 10 นาที นักเรียนทำงานเอง ครูเป็นผู้ดูแล แต่ละกลุ่มทำงานเอง

3. แบบให้คำปรึกษา (The Consultant) ครูและนักเรียนศึกษารายละเอียดโครงการโดยตรง 3-4 นาทีต่อคน โดยครูเป็นผู้สังเกตทั่ว ๆ ไป นักเรียนศึกษาและปฏิบัติเองประมาณ 10 นาที และครูเป็นผู้สรุปจบ

อุบล ตูจินดา, (2532) ได้เสนอรูปแบบวิธีการสอนศิลปะ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ ความรู้และเนื้อหาวิชาไว้ 7 วิธี คือ

1. วิธีสอนศิลปะแบบบรรยาย หมายถึง การสอนที่มีผู้สอนเป็นศูนย์กลางรวมความสนใจ พูดบอกเล่า หรืออธิบายเนื้อหาเรื่องราวของศิลปะให้ผู้เรียนฟัง โดยผู้สอนเป็นผู้เป็นผู้เตรียมการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนเป็นฝ่ายมารับผลการศึกษาค้นคว้านั้น เป็นสื่อทางเดียว คือ จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อยมาก นอกจากนั่งฟัง จด และเตรียมตัวสอบในปัจจุบันวิธีนี้ได้รับการปรับปรุงโดยผู้สอนมีอุปกรณ์ประกอบการบรรยาย ได้แก่ สไลด์ แผ่นใส วีดีทัศน์ การสอนศิลปะแบบบรรยายเหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา และวิชาที่เหมาะสมกับวิธีสอนแบบนี้ ได้แก่ วิชาทัศนศิลป์ วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์

2. วิธีสอนศิลปะสาธิต หมายถึง การสอนศิลปะที่ผู้สอนมีการสาธิตให้ผู้เรียนดู มีการอภิปรายประกอบการซักถามว่าจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานที่ตนไม่เคยทำมาก่อนได้ เช่น สาธิตการร่างภาพ สาธิตการผสมสี เป็นต้น ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติตาม การสอนแบบสาธิตเหมาะกับการสอนในทุกระดับชั้น

3. วิธีสอนศิลปะแบบอภิปราย หมายถึง การสอนศิลปะที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกการฟัง พูด แก้ปัญหา แสดงความคิดเห็นออกมาอย่างชัดเจน เป็นการส่งเสริมประสบการณ์การสอนศิลปะแบบอภิปราย จึงมิใช่การเน้นข้อคิดเห็น ข้อยุติเท่านั้น แต่คำนึงถึงกระบวนการทั้งหมดของการอภิปรายที่สังคมยอมรับ การศิลปะแบบอภิปรายจึงเหมาะกับการสอนในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา

4. วิธีสอนศิลปะแบบกำหนดงาน หมายถึง การสอนที่นำมาใช้กับผู้เรียนที่มีความสามารถและทักษะพื้นฐานอย่างพอเพียงแล้ว จึงสมควรนำมาใช้กับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา เพราะผู้เรียนมีทักษะในการใช้เครื่องมือและ วัสดุต่างๆ มาแล้ว

5. วิธีสอนแบบปฏิบัติการ หมายถึง การสอนที่ผู้เรียนปฏิบัติงานในห้องทดลองหรือฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง เช่น บริษัท โรงงาน วิธีการสอนศิลปะแบบปฏิบัติการเป็นการฝึกทักษะโดยตรง ทำให้ผู้เรียนได้เห็น เข้าใจ สัมผัส และปฏิบัติได้ ซึ่งเหมาะสมกับการสอนศิลปะในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา

6. วิธีสอนศิลปะแบบโครงการ หมายถึง การสอนที่ผู้เรียนนำปัญหาตามสภาพความเป็นจริงในชีวิตประจำวันมาเป็นโครงการศิลปะ โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันคัดเลือกโครงการที่จะทำ ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนโครงการและทำกิจกรรมด้วยตนเอง วิธีสอนศิลปะแบบโครงการเหมาะสมกับระดับชั้นมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา

7. วิธีสอนศิลปะโดยการศึกษาออกสถานที่ หมายถึง การสอนที่ผู้สอนนำผู้เรียนไปนอกโรงเรียนเพื่อศึกษาศิลปะในสถานที่ต่าง ๆ เรียกว่าทัศนศึกษาออกสถานที่(Field Trip) นับว่าเป็นวิธีการสอนที่มีคุณค่ามากอย่างหนึ่งในการเรียนศิลปะเพราะเป็นการได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้และความเพลิดเพลิน

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2537) ได้กล่าวถึง กลยุทธ์การเรียนการสอนว่า การเลือกกลยุทธ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยยึดเอาความต้องการของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก หลักสูตรอาจใช้กลยุทธ์การสอนหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นตัวเลือกสำหรับเรียนรู้ทักษะบางอย่าง หรือเป็นกิจกรรมตามลำดับสำหรับการเรียนส่วนต่าง ๆ ของโปรแกรมเดียวกัน มีเหตุผล 2 ประการสำหรับรับกลยุทธ์การเรียนการสอนมาใช้ ประการแรกกลยุทธ์บางอย่างอาจมีประสิทธิผลในการถ่ายทอดความรู้บางประเภท แต่อาจจะไม่เหมาะสมสำหรับความรู้ๆ อื่นๆ ประการที่สอง นักเรียนคนหนึ่งอาจจะเรียนรู้ได้ดีด้วยกลยุทธ์อย่างหนึ่ง ส่วนนักเรียนอีกคนอาจจะเรียนรู้ได้ดีกว่ากลยุทธ์อีกอย่างหนึ่ง ต่อไปนี้คือ รายละเอียดของกลยุทธ์การเรียนการสอนแบบต่าง ๆ

1. การสอนโดยการอธิบาย

เป็นการสอนโดยถ่ายทอดรายละเอียดแก่นักเรียน โดยใช้สิ่งพิมพ์หรือโดยใช้การบรรยาย ในวงการศึกษาสองวิธีนี้จะใช้กับนักเรียนกลุ่มเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น ครูให้นักเรียนใช้หนังสือเรียน แล้วครูก็อธิบายหนังสือดังกล่าวประกอบด้วย วิธีสอนแบบนี้เป็นวิธีที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมากเป็นเวลานานหลายศตวรรษ ข้อเสียของการสอนโดยวิธีนี้คือ นักเรียนเป็นผู้รับฝ่ายเดียวและต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่น (ครู) เป็นวิธีที่ไม่มีประสิทธิภาพในการสอนทักษะบางอย่างเช่น ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง เป็นต้น

2. การเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน

โดยกลยุทธ์การสอนดังกล่าว นักเรียนจะเป็นฝ่ายมีส่วนในการเรียนเพื่อให้นำซึ่งข้อมูล นักเรียนจะต้องจัดระเบียบข้อมูลในแนวทางที่มีความหมาย เพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหาได้ หรือสามารถชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของโครงสร้าง ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการสอนโดยวิธีการสอนดังกล่าว ครูจะให้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาแก่นักเรียน ส่วนในระดับที่สูงขึ้น ครูจะให้เฉพาะปัญหา ส่วนนักเรียนจะต้องค้นหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตัวนักเรียนเอง ในระดับสูงสุด นักเรียนจะต้องกำหนดเป้าหมายของตนเอง การใช้วิธีสอนดังกล่าวมีข้อดี 4 ประการคือ (ก) ส่งเสริมศักยภาพทางสติปัญญา (ข) มีแรงจูงใจ (ค) มีกฎสำหรับแก้ปัญหาและ (ง) จัดจำได้ง่ายขึ้น

3. การสอนโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย

กลยุทธ์ดังกล่าวก็โดยการใช้วิธีแบ่งชั้นเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ให้แต่ละกลุ่มทำงานโดยอิสระ ในสถานการณ์ดังกล่าว ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ หากแต่เป็นผู้ประสานงานกิจกรรมและผู้แนะในรายละเอียดและกระบวนการ นักเรียนแต่ละคนจะมีบทบาทอย่างเข้มแข็งในกลุ่มย่อย นักเรียนอาจจะวางแผนกิจกรรมการเรียนตลอดจนทำกิจกรรมดังกล่าว แต่แต่ละกลุ่มอาจจะทำกิจกรรมที่มีลักษณะเดียวกันหรือลักษณะต่างกัน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมารายงานกิจกรรมของนักเรียนแต่ละกลุ่ม การสอนแบบนี้จำเป็นต้องเตรียมอุปกรณ์หลักสูตรเพียงพอสำหรับการใช้ในแต่ละกลุ่ม

4. การเรียนเป็นรายบุคคล

การเรียนจะเกิดขึ้นกับแต่ละบุคคล ผลของการเรียนสามารถวัดได้เฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในตัวเองของแต่ละบุคคล มีนักจิตวิทยาการศึกษาหลายคนได้เสนอแนะ ให้จัดโครงสร้างใหญ่ของเนื้อหาการเรียนเสียใหม่ เพื่อว่านักเรียนสามารถเรียนได้ด้วยตัวเอง กิจกรรมการเรียนและอัตราความก้าวหน้าควรจะตัดสินเป็นรายบุคคล การเรียนเป็นรายบุคคลสามารถจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจสำหรับแต่ละบุคคล

5. การเรียนรู้เพื่อรู้

เทคนิคสำหรับการติดตามผลการเรียนรู้แบบประยุกต์ก็คือกลยุทธ์ของการเรียนรู้ การเรียนรู้เพื่อรู้ตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานที่ว่า นักเรียนส่วนมากสามารถเรียนรู้จุดมุ่งหมายการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ที่รวมอยู่ในโปรแกรมทางการศึกษา นักเรียนอาจจะใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกันไปตามลักษณะและประเภทของกิจกรรมการเรียน เมื่อการเรียนแต่ละหน่วยการเรียนได้จบไปแล้ว มีการใช้แบบทดสอบ

วินิจฉัยเพื่อตรวจดูว่านักเรียนได้เรียนรู้แล้วหรือยัง แบบทดสอบวินิจฉัยจะบอกถึงขอบข่ายที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียนเพิ่มเติม นักเรียนที่มีปัญหาในเนื้อหาบางอย่าง จะได้รับเวลาและความช่วยเหลือมากขึ้น เพื่อให้ความสามารถเรียนรู้ถึงระดับที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจจะได้รับความช่วยเหลือโดยผ่านทางเครื่องมือแก้ไข (corrective devices) ต่าง ๆ เช่น การสอนเป็นรายบุคคล การสอนแบบโปรแกรม การเรียนซ้ำในสิ่งที่เคยเรียนมาแล้ว เป็นต้น

6. เกม

เกมมักจะใช้เป็นสิ่งเสริมกลยุทธ์การสอนประเภทอื่น ๆ ข้อดีของการสอนโดยอาศัยเกมก็คือ เด็กอยากเล่นเกม ทำให้นักเรียนตั้งใจที่จะเรียนเพื่อให้ชัยชนะ ประการที่สอง เกมมักจะประกอบด้วยสิ่งที่เป็นตัวแทนของสถานการณ์ชีวิตที่ซับซ้อนในชีวิตประจำวัน ประการที่สาม เกมต้องอาศัยการเข้าร่วมอย่างแท้จริง ดังนั้น

การสอนโดยใช้เกมจึงสามารถทำให้นักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เกมที่มักจะทำมาใช้ในการสอน ได้แก่ (ก) การเล่นเกมบทบาทสมมติ (ข) การเรียนจากของจำลอง และ(ค) เกมทางวิชาการ

7. การสอนแบบโปรแกรม

ในการสอนแบบโปรแกรมนี้อาจแบ่งอุปกรณ์การสอนออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ซึ่งเรียกว่า กรอบ (frame) หรือขั้นตอน (step) ในแต่ละกรอบจะประกอบด้วยแบบฝึกหัดที่จะต้องตอบให้สมบูรณ์ ผลดีของกลยุทธ์ดังกล่าวก็คือ แบบฝึกหัดของแต่ละกรอบจะเป็นคำถามข้อย่อย ๆ ประการที่สอง เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องตอบคำถามอย่างแท้จริง ประการที่สาม นักเรียนสามารถตรวจสอบดูคำตอบได้ทันทีที่นักเรียนได้ตอบคำถามแล้ว ประการสุดท้าย นักเรียนสามารถเรียนได้เร็วหรือช้า ตามความสามารถของตนเอง อุปกรณ์การสอนแบบโปรแกรมอาจจะอยู่ในรูปสิ่งตีพิมพ์ หรือเครื่องช่วยสอนหรือคอมพิวเตอร์ ผลดีของเครื่องช่วยสอนก็คือ นักเรียนไม่สามารถเปิดดูคำตอบก่อนทำแบบฝึกหัด

ทวีเกียรติ ไชยงยศ, (2533) ได้เสนอแนวคิดในการสอนศิลปะตามทฤษฎียึดหลักเกณฑ์ จัดหมวดหมู่ขององค์ความรู้ด้านการศึกษาศิลปะออกเป็น 4 หมวด คือ

1. หมวดสุนทรียศาสตร์ (AESTHETICS) สุนทรียศาสตร์ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความงาม การสอนศิลปะควรจะเสริมให้เด็กมีความรู้ในความงามโดยใช้สิ่งเร้า คือ วัตถุที่มีความงาม

2. หมวดประวัติศาสตร์ศิลป์ (ART HISTORY) วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของศิลปะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การสอนควรทำให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของ

เด็ก โดยเริ่มสอนในเรื่องใกล้ตัวให้เข้าใจก่อน แล้วจึงขยายวงกว้างออกไป ซึ่ง John A Stinespring และ Brian D. Stelle (1993) ได้เสนอวิธีการสอนประวัติศาสตร์ศิลปะหลายแบบดังนี้

- 2.1 วิธีการแบบตามลำดับเวลา แนวความคิดของแบบนี้ การจับจุดอ่อนของเนื้อหา มาเป็นหัวข้อหลัก หรือ การสอนโดยมีครูหรือผู้เรียน และเมื่อต้องการที่จะ แสดงให้เห็นถึงหลักความเป็นจริงและการสื่อความหมายของสาเหตุและผล กระทั่งสัมพันธ์กันระหว่างเหตุการณ์ต่าง ๆ
- 2.2 วิธีการแบบศิลปะวิจารณ์ เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ได้รู้จักและพิจารณา งานศิลปะ ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาการเรียนการสอนจริง
- 2.3 วิธีการแบบรูปแบบเฉพาะตัวของเรื่องนั้น ๆ เป็นวิธีการพื้นฐานอีกวิธีหนึ่งที่นัก ประวัติศาสตร์ศิลป์ใช้
- 2.4 วิธีการตามลักษณะของงานศิลปะในยุคสมัยนั้น ๆ และจากผลงานศิลปะของ ตัวนักเรียนเอง เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจโดยตรงในเรื่องของแบบแผน ความเป็นมาของผลงานชิ้นนั้น ๆ วิธีการนี้เด็กจะสามารถเข้าใจความแตก ต่าง ระหว่างการใช้สัญลักษณ์ที่เข้าใจกันโดยเฉพาะกับที่เข้าใจกันโดยทั่วไป และเข้าใจถึงความเป็นมาของเรื่องนั้น ๆ ได้
- 2.5 วิธีการแบบเป็นกิจกรรมการค้นหาค้นหาด้วยตนเอง แนวความคิดเรื่องนี้ ก็คือ เป็น การสร้างรูปแบบของการเรียนน่าสนใจและนำเอาการเรียนเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรม โดยครูเป็นผู้ให้คุณภาพสไลด์ของงานนั้น ๆ บอกว่าจุดไหนใช่ จุด ไหนไม่ใช่ จากนั้นให้ผู้สอนค้นหาลักษณะของงานชิ้นนั้น ๆ
- 2.6 วิธีการแบบเล่นเกม มักจะใช้เมื่อ เรื่อง/เนื้อหานั้น ๆ เป็นเรื่องที่ไม่น่าสนใจ

3. หมวดศิลปะวิจารณ์ (ART CRITICISM) การวิจารณ์เป็นการส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ให้เขาสามารถวิจารณ์ผลงานทางศิลปะได้ทั้งการพูดและการเขียน การสอนเริ่มต้น จากการพูดคุยเกี่ยวกับงานศิลปะอย่างง่าย ๆ ไม่มีหลักเกณฑ์ก่อน จากนั้นค่อย ๆ เพิ่มหลักเกณฑ์การ วิจารณ์เข้าไปในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น

4. หมวดศิลปะปฏิบัติ (ART PERFORMANCE) การศึกษาศิลปะแบบพิพัฒนาการให้ความ สัมคัญแก่กระบวนการทำงานศิลปะแต่การศึกษาศิลปะแบบยึดหลักเกณฑ์ เห็นว่าผลผลิตทางศิลปะก็ เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เราสนใจแต่กระบวนการโดยไม่สนใจผลผลิตไม่ได้

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย ผู้สอนและผู้เรียน แต่การเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่าง ผู้สอนกับผู้เรียน ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนการสอนขึ้น กระบวนการจะกระทำการถ่ายทอดและเชื่อมโยงมวลความรู้ การคิด การแก้ปัญหา และการปฏิบัติ จากผู้สอนผ่านกระบวนการเข้าสู่ผู้เรียน การกระทำต่าง ๆ ในกระบวนการสอนที่มีต่อผู้เรียน ก็จะปรากฏออกมาเป็นผล ดังนั้น องค์ประกอบของการสอนจะอยู่ภายในส่วนที่เป็นกระบวนการ และจากการศึกษาแนวความคิดของนักวิชาการทั้งต่างประเทศและในประเทศ ทำให้สามารถสรุปองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา อันได้แก่ จุดมุ่งหมาย วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล

1. จุดมุ่งหมายการสอนเป็นจุดมุ่งหมายที่เน้นเฉพาะเจาะจงมาก มักกำหนดในลักษณะวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ไม่ว่าจะเป็นการสอนในระดับใดและแบบใด ก็ต้องมีจุดมุ่งหมายในการกำหนดทิศทาง ซึ่งกำหนดจุดมุ่งหมายการสอนนั้น ผู้สอนควรคำนึงถึงความต้องการ และความจำเป็นของวิชานั้นต่อผู้เรียนและสังคมด้วย (สุกัญญา ไขวิไลกุล, 2530)
2. วิธีการสอน วิธีการสอนหลักในระดับอุดมศึกษามี 4 แบบใหญ่ ด้วยกันคือ การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการสอนแบบฝึกปฏิบัติ หรือการสอนแบบปฏิบัติการ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2524) การเลือกวิธีการสอนแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับเทคนิคหรือกลวิธีที่ผู้สอนจะต้องเลือกใช้ ซึ่งต้องสอดคล้องกับเนื้อหาธรรมชาติ และสภาพของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และเหมาะสม (ไพศาล หวังพานิช, 2530) อย่างไรก็ตาม John A. Michael (1991) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาว่า “ ผู้สอนจะไม่ประสบผลสำเร็จในการสอนเลยหากการสอนไม่ได้มีผลไปกระตุ้นให้ผู้เรียนนำเอาประสบการณ์ทางศิลปะและสุนทรีย์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ”
3. กิจกรรมการเรียนการสอน การสอนในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว อาจทำให้ผู้เรียนเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาวิชาในทฤษฎี วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักประมวลความรู้และประยุกต์ทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็นการฝึกฝนประสบการณ์ก่อนเข้าสู่วิชาชีพ คือการจัดกิจกรรมเสริม เช่น การมอบหมายงานให้ผู้เรียนไปทำ อาจทำคนเดียวหรือรวมเป็นกลุ่ม การออกไปศึกษานอกสถานที่ซึ่งควรจัดให้สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะวิชาที่สอน ซึ่งเกษร ธิตะจารี (เอกสารประกอบการสอน, มปป.) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการกำหนดกิจกรรมศิลปศึกษาให้แก่ผู้เรียนโดยต้อง คำนึงถึง

1. สอดคล้องกับจุดประสงค์
2. สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน
3. กิจกรรมต้องมีความน่าสนใจ
4. กิจกรรมต้องส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
5. ผู้เรียนสามารถประยุกต์กิจกรรมได้
6. ต้องไม่ยากหรือง่ายเกินไป
7. ต้องสอดคล้องกับวุฒิภาวะและความสนใจของผู้เรียน

4. สื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนนับว่ามีบทบาทมากในกระบวนการจัดการเรียนการสอนซึ่งครูผู้สอนควรพิจารณาเลือกสรรหรือสร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนหรือช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายในการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ , 2534)

5. การประเมินผล การประเมินผลคือเน้นสิ่งที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอน เป็นข้อมูลย้อนกลับว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อความรู้ต่าง ๆ ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา , 2530) ซึ่งเสิร์มศรี ไชยศรี (2528) กล่าวถึงความหมายของการประเมินว่า หมายถึงการพิจารณาตัดสินว่ากระบวนการหรือผลลัพธ์นั้นมีคุณภาพเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลจากเครื่องมือการวัดต่าง ๆ ผลที่ได้จากการประเมินจะช่วยในการตัดสินใจปรับปรุง พัฒนาเลือก และใช้สรรพสิ่งทั้งหมดให้ดีขึ้น ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดได้แก่คำถามที่ว่า การประเมินนั้นทำเพื่ออะไร ประเมินใคร และพิจารณาอะไรบ้าง โดยทั่วไปการประเมินผลการเรียนการสอนมักกระทำทั้งการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนและประเมินผลการสอนของผู้สอนด้วย Donald D. Gruber (1994) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการประเมินผลทางศิลปศึกษาว่า ครูศิลปะจำนวนมากให้คะแนนโดยตัดสินจากความรู้สึกของตนเอง ซึ่ง Donald D. Gruber (1994) ได้เสนอวิธีการประเมินที่เรียกว่า " วิธีที่สมดุล (Balanced Approach)" อันประกอบด้วยการประเมินผล 4 ด้านคือ

1. ประเมินผลด้านความรู้ (EVALUATION OF COGNITIVE LEARNINGS) เป็นการวัดด้านเนื้อหา เป็นการวัดความจำ การคิดวิเคราะห์ โดยวิธีสอบข้อเขียน เช่น ปรนัย อัตนัย เติมคำในช่องว่าง หรือการทำแบบฝึกหัด
2. ประเมินผลด้านเจตคติ (EVALUATION OF AFFECTIVE LEARNINGS) เป็นการวัดด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ ทักษะคติ และคุณค่า โดยจะแสดงออกในเรื่องคุณภาพของงาน หรือการให้คำตอบแบบคิดวิเคราะห์

3. ประเมินผลด้านทักษะ (EVALUATION OF PSYCHOMOTOR LEARNINGS) เป็นการวัดด้านการเตรียมและใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ โดยสังเกตจากกระบวนการในการปฏิบัติงาน
4. ประเมินผลด้านพฤติกรรม (EVALUATION WITHIN THE BEHAVIORAL DIMENSION) เป็นการวัดด้านพฤติกรรมในการทำงาน ระเบียบวินัย การเข้าชั้นเรียน การร่วมมือในการทำงาน ความตั้งใจตลอดจนการให้ความสำคัญในการทำงาน

อย่างไรก็ตาม Arthur Efland, (1996) ได้เสนอแนวทางสำหรับศิลปะศึกษาในอนาคตดังนี้

1. หาแนวทาง ที่จะทำเป็นรูปแบบมาตรฐาน คงไม่เหมาะสมกับศิลปะศึกษา ทั้งผู้สอนและผู้เรียนคงไม่ได้รับความพึงพอใจ
2. ศิลปะศึกษาต้องเข้าสู่ Post-modernism แทนรูปแบบเดิมคือ Modernism ซึ่งเน้นด้านเหตุผลและองค์ความรู้อย่างเดียว ต่อไปคงต้องเสริมด้านประสบการณ์ตามสภาพแวดล้อม รูปแบบทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ทางสังคมกับศิลปะ
3. เน้นการเรียนการสอนในแนวความรู้คิด
4. การเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โลกที่ไร้พรมแดน วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง ศิลปะศึกษาช่วยฟื้นฟูอย่างไร และทักษะของนักศิลปะศึกษา ที่จะจัดการให้ศิลปะมีส่วนนำทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างไร ศิลปะจึงมั่นคง รุ่งเรือง

การเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปะศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

สาขาวิชาศิลปะศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีอาจารย์ประจำทั้งสิ้น 5 ท่าน จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า อาจารย์มีประสบการณ์สอนศิลปะศึกษา มาแล้ว 1-5 ปีร้อยละ 60 มีวิชาศิลปะที่สอน 15 หน่วยกิตขึ้นไปต่อภาคการศึกษา ร้อยละ 80 อาจารย์มีงานบริหาร 1-5 ชั่วโมง/สัปดาห์ ร้อยละ 40 และมีงานบริการ 1-5 ชั่วโมง/สัปดาห์ ร้อยละ 60 อาจารย์มีการเขียนบทความ 1-2 เรื่องต่อปีร้อยละ 60 งานวิจัย 1 เรื่องต่อปีร้อยละ 60 การเขียนตำรา 1 เล่มต่อปีร้อยละ 80

วุฒิ วัฒนสินธุ์ (สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2541) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปะศึกษาว่า “เมื่อกล่าวถึงการเรียนการสอนต้องประกอบด้วย สถานที่เรียน วัสดุอุปกรณ์ เวลา บุคลากร งบประมาณ นักศึกษา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนซึ่งโดยทั่วไปแล้วค่อนข้างพร้อมในทุกด้าน

ที่เป็นปัญหาก็เห็นจะเป็นตัวผู้เรียน หรือนักศึกษาทั้งนี้เพราะนักศึกษาขาดความกระตือรือร้นในการศึกษา ส่วนปัญหาของลงมาที่พบคือเรื่องเวลาเรียน เพราะเนื่องจากธรรมชาติของการเรียนการสอนศิลปะในบางรายวิชานั้นต้องใช้เวลาเรียนที่ต่อเนื่องกัน แต่ได้มีบางรายวิชามาชั้นกลางและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเวลาได้ อีกปัญหาหนึ่งคือเนื่องจากเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี ทำให้ต้องเรียน 6 ภาค การศึกษาในระยะเวลา 2 ปี ซึ่งอัดแน่นจนเกินไป ส่วนด้านบุคลากรหรืออาจารย์ผู้สอนนั้นมีปัญหาตรงที่มีอาจารย์น้อย ทำให้อาจารย์ไม่ได้สอนตามศักยภาพของตนเองเท่าที่ควร ด้านงบประมาณก็ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน และถือเป็นปัญหาในระดับหนึ่งในขณะนี้ เพราะการมีงบประมาณที่จำกัดทำให้ส่งผลกระทบต่อ การเรียนและการพัฒนาในหลายด้าน การที่ทางสาขาวิชา มีงบประมาณที่จำกัดในการบริหารงานทำให้ต้องตัดงบประมาณบางส่วนทิ้งไป รวมทั้งทางด้านวิทยากรด้วย แต่ทั้งนี้สาขาวิชา ยังคงมีความพยายามที่จะจัดหาวิทยากรมาบรรยายพิเศษอยู่”

ส่วน อิศวิน ศิลปะเมธากุล (สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2541) ได้กล่าวถึง การเรียนการสอนว่า “สาขาวิชาศิลปศึกษา มีความพร้อมในด้านสถานที่เรียน ส่วนด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนแม้ว่ามีความพร้อมในเบื้องต้น แต่อุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ยังมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการในการเรียนการสอน ส่วนบุคลากรแม้ว่าจะมีน้อยแต่ยังพอควบคุมได้ทั้งนี้เพราะสามารถจัดหาอาจารย์พิเศษมาสอนหรือบรรยายได้ ปัจจัยด้านงบประมาณที่มีจำกัดทำให้กำลังในการพัฒนาการเรียนการสอนน้อยลง”

สำหรับ อัมพร ศิลปะเมธากุล (สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2541) ได้กล่าวถึง การเรียนการสอนว่า “ การเรียนการสอนในสาขาวิชาศิลปศึกษาโดยภาพรวมแล้วไม่มีปัญหามากนัก เพราะสามารถควบคุมปัญหาต่างๆ ได้ตามความพร้อมที่มีอยู่ แต่ปัญหาที่สำคัญในการจัดการศึกษาคือนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาขาดความกระตือรือร้นในการเรียน การขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยขาดบุคลากร ล้วนเป็นปัญหาที่มาจาก การขาดปัจจัยที่สำคัญนั้นคืองบประมาณในการสนับสนุนการศึกษา นั่นเอง ”

ผลการสำรวจการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นความคิดเห็นของอาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เกี่ยวกับการสอนในด้านการเตรียมการสอน วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล

ด้านการเตรียมการสอนพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง

ด้านวิธีสอนพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่าทุกข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการนำวิธีสอนใหม่ๆมาใช้และนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้สอนอยู่ในระดับ มาก และการใช้วิธีการสอนแบบหลากหลายมีความเหมาะสมในระดับน้อย นั้นแสดงว่าอาจารย์ใช้วิธี การสอนที่ไม่หลากหลาย ซึ่งอัมพร ศิลปะเมธากุล (สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2541) ได้กล่าวว่า " วิธี สอนโดยทั่วไปที่ใช้ในสาขาวิชาศิลปศึกษามีหลากหลายวิธี แม้ว่าจะมีความล้าหลังอยู่บ้างแต่โดยส่วน ใหญ่แล้ว จะใช้วิธีสอนที่เห็นว่ามีเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอนมากที่สุด " เช่นเดียวกับ Clark และ Zimmerman (1981) ได้กล่าวว่า การสอนควรสอนโดยจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่ผู้เรียน อย่างครบถ้วน ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติงานตามขอบข่ายเนื้อหา ของประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปวิจารณ์ และศิลปะภาคปฏิบัติ และเป็นที่น่าสนใจกว่าข้อนำ วิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาสอน ค่าเฉลี่ยในระดับสูงนั้นเพราะอาจารย์ได้สังเกตเห็น ถึงความสำคัญของการสอนโดยใช้เทคโนโลยีใหม่เข้ามาประกอบการสอน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบ ว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาบรรยายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการนำเสนอกิจกรรมใหม่ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ด้านสื่อการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่าทุก ข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นเอกสารประกอบการเรียน โปรแกรมวิทยุ โปรแกรมโทรทัศน์ วีดิทัศน์อยู่ใน ระดับปานกลาง ส่วนมีอุปกรณ์พร้อมในห้องปฏิบัติการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งอัครวิณ ศิลปะเมธากุล (สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2541) กล่าวว่า "ทางสาขาวิชามีความพร้อมเป็นอย่างยิ่งในเรื่องห้องปฏิบัติ การและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ "

ด้านการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่าทุก ข้ออยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการใช้การสังเกตในการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ซึ่งการสังเกตเป็น การวัดที่ไม่มีหลักเกณฑ์อะไร เป็นการวัดจากความรู้สึกนึกคิดของตนเองที่มีต่อผลงาน (Donald D. Gruber, 1994) ทั้งนี้ อัครวิณ ศิลปะเมธากุล (สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2541) ได้กล่าวว่า " จากธรรมชาติ ของวิชาศิลปะ ทำให้การประเมินผลเป็นไปอย่างยืดหยุ่นไม่สามารถตัดสินอย่างเที่ยงธรรมและเหมือน

กันได้ การประเมินผลงานทางศิลปะจึงอยู่ในลักษณะประเมินค่า" ส่วน อัมพร ศิลปะเมธากุล (สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2541) กล่าวว่า "การประเมินผลในสาขาวิชาศิลปศึกษาฯ ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนทำให้การประเมินผลในบางรายวิชาเป็นการประมาณการ ปัจจุบันจึงพบว่า มีปัญหาด้านการปล่อยเกรดมากจนเกินไป "

ด้านการเรียนของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อวิเคราะห์ตามรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางยกเว้นมีความเข้าใจในเนื้อหาที่สอนอยู่ในระดับน้อย และอาจารย์ยังมีข้อเสนอแนะว่านักศึกษาดูความกระตือรือร้น เพราะระดับคะแนนตามหลักสูตรนี้ไม่มีผลต่อการได้รับเกียรติคุณ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

มธุรา จึงอยู่สุข (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาศิลปะ" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของภาควิชาศิลปะ 7 ด้าน คือ ด้านภาพพจน์ของภาควิชา ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการบริหารภาควิชา ด้านหลักสูตร ด้านการสอนของอาจารย์ภาควิชาศิลปะ ด้านบุคลิกภาพของนักศึกษาและด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ศิลปะกับนักศึกษาเอกศิลปศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารกับอาจารย์และอาจารย์กับนักศึกษา เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาทั้ง 7 ด้าน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ผู้บริหารระดับรองอธิการและหัวหน้าภาค จำนวน 40 คน อาจารย์คณะวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 70 คน และนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา จำนวน 212 คน ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มตามระดับชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมี 2 ตอน คือ แบบสอบถามแบบตรรกสอบรายการ และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของภาควิชาศิลปะ ในด้านต่าง ๆ มีความเห็นสอดคล้องในระดับปานกลางยกเว้นด้านการสอนขออาจารย์ศิลปะที่ผู้บริหารมีความเห็นด้วยมาก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ศิลปะกับนักศึกษาที่ผู้บริหารและอาจารย์มีความเห็นด้วยมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและอาจารย์มี

ความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านหลักสูตรและด้านการสอนของอาจารย์ศิลปะที่มีความเห็นแตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารและนักศึกษามีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการบริหารของภาควิชาที่มีความเห็นแตกต่างกัน

อริยพร สมจิตต์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาศาสาวิชาศิลปศึกษาหลักสูตร 4 ปีและหลักสูตร 2 ปี เกี่ยวกับการศึกษาในหลักสูตรศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษาในด้านสาเหตุที่เลือกเข้าศึกษา การเรียนการสอนและแนวโน้มในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักศึกษาศาสาวิชาศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่กำลังเรียนเป็นปีสุดท้ายของหลักสูตรประจำปีการศึกษา 2532 จำนวน 112 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาโดยใช้การทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาศาสาวิชาศิลปศึกษามีความเห็นในด้านสาเหตุที่เลือกเข้าศึกษาในสาขาศิลปศึกษาและการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันยกเว้นแนวโน้มในการประกอบอาชีพซึ่งมีความเห็นแตกต่างกัน โดยมีข้อเสนอแนะที่พอสรุปได้ดังนี้คือ อาจารย์ควรมีความยุติธรรมยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษาและส่งเสริมการทำงานและการแสดงออก วิธีการสอนของอาจารย์ควรปรับปรุงให้น่าสนใจและทันสมัยอยู่เสมอในด้านหลักสูตรควรเพิ่มเวลาเรียนในการปฏิบัติงานและเพิ่มวิชาบังคับศิลป์ ควรเพิ่มรายวิชาเลือกที่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันและที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพซึ่งนักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสามารถ ความสนใจ และควรเชิญอาจารย์พิเศษที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชามาสอน ในด้านเนื้อหาของหลักสูตรควรเน้นภาคปฏิบัติให้มากขึ้นเพื่อให้นักศึกษาจะได้มีประสบการณ์ตรงและควรให้ข้อมูลในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพแก่นักศึกษาก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา

ทินกร บัวพูล (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " วิวัฒนาการ หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย " โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิวัฒนาการหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรีตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2511 ถึง 2533 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า วิวัฒนาการทางด้านโครงสร้างหลักสูตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความคล้ายกันคือให้ความสำคัญต่อวิชาชีพเฉพาะทางศิลปะมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนของมหาวิทยาลัยขอนแก่นให้ความสำคัญต่อวิชาชีพทางศิลปะน้อยลง ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้ง 3 สถาบันมีวิวัฒนาการคล้ายกันคือในช่วงแรกของการเปิดหลักสูตรมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเนื่องจากขาดครูศิลปะทั้ง

ปริมาณและคุณภาพในช่วงหลังเพิ่มเป้าหมายทางด้านการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องทางศิลปะแต่ยังคงวัตถุประสงค์ด้านการผลิตครูศิลปศึกษา

รัตนา รักสกุลพานิชย์ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " ความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษา เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนแขนงวิชาทัศนศิลป์ หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู " ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนแขนงวิชาทัศนศิลป์ ในด้านความรู้ความเข้าใจ กระบวนการปฏิบัติงาน ลักษณะนิสัยในการทำงานและผลงาน ประชากรคืออาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะ วิทยาลัยครู 36 แห่งจำนวน 128 คน และนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรีจำนวน 245 คนโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนแขนงวิชาทัศนศิลป์ อยู่ในระดับเห็นด้วยในทุกๆ ด้าน คือ 1) ความรู้ความเข้าใจ 2) กระบวนการปฏิบัติงาน 3) ลักษณะนิสัยในการทำงาน 4) ผลงาน

จกมล เสงสุวรรณ (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " แนวโน้มหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรีของสถาบันราชภัฏในทศวรรษหน้า " ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรีของสถาบันราชภัฏในทศวรรษหน้า ในด้านจุดประสงค์โครงสร้าง เนื้อหาวิชา การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผล โดยใช้เทคนิคเดลฟาย กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นผู้เชี่ยวชาญสาขาศิลปศึกษาจำนวน 33 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านจุดประสงค์ยังคงเหมือนหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ด้านโครงสร้างไม่เปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนัก ด้านเนื้อหาวิชาแบ่งได้เป็นหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะด้าน และหมวดวิชาเลือกเสรี ด้านการเรียนการสอน เป็นรูปแบบที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นการปฏิบัติจริง ด้านสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เป็นสื่อที่ทันสมัย รวมทั้งอินเทอร์เน็ต และด้านการวัดและการประเมินผล โดยวัดและการประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และกระบวนการสอนครูเป็นผู้ประเมินจากการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่

งานวิจัยต่างประเทศ

Kim, Booja Row (1990) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " การศึกษาความต้องการทางการศึกษาของครูสอนศิลปะระดับปริญญาตรี ในประเทศเกาหลี " โดยมีจุดประสงค์เพื่อวัดความต้องการทางวิชาการ

ของครูตามระบบการศึกษา ระดับปริญญาตรี ในประเทศเกาหลี ประชากรคือครูสอนศิลปะจำนวน 50 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้รับข้อมูลกลับมา 42 คนคิดเป็นร้อยละ 84 ผลการวิจัยที่ได้แปลโดยตรงจากผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษาถึงโปรแกรมการสอนครูศิลปะเกาหลีโดยตรง โดยมีข้อมูลสนับสนุนการศึกษานี้มาจากจดหมายแจ้งข่าวของมหาวิทยาลัยเกาหลี ผ่านพิพทางการศึกษา สารบัญ ของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งการศึกษานี้จะเทียบมาตรฐานและแผนการสอนซึ่งเขียนโดย สมาคมศิลปะศึกษาแห่งชาติ และหลักการปฏิบัติขั้นพื้นฐานของศิลปะศึกษา จากการศึกษาพบว่าครูสอนศิลปะส่วนใหญ่มีมาตรฐานตรงตามที่กำหนดไว้โดยสมาคมศิลปะศึกษาแห่งชาติ นอกจากนี้ยังพบข้อแตกต่างระหว่างแหล่งที่มาของข้อมูลจากสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน และยังพบว่าชาวเกาหลีไม่ค่อยเห็นคุณค่าของการศึกษาศิลปะ รวมทั้งศิลปะแขนงย่อยเองก็ยังไม่รวมกันกับการศึกษาศิลปะแขนงหลัก วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับสาขาเกี่ยวกับจิตวิทยาและสังคมวิทยาน้อย แม้ว่าประชากรส่วนใหญ่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์และอักษรศาสตร์ สำหรับวิชามนุษยวิทยาไม่เป็นที่ต้องการของมหาวิทยาลัยเลย สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เป็นไปตามความต้องการในแง่ของทฤษฎีและวิธีสอน นอกจากนี้ยังพบว่ายังขาดเนื้อหาสำคัญของการศึกษาในระบบการสอนด้วย ผลสรุปว่าการศึกษานี้แนะนำให้มีการปรับปรุงระบบการเตรียมครูผู้สอนวิชาศิลปะ ของครูสอนศิลปะระดับปริญญาตรี ในบางหัวข้อ

Midkiff David Andrew (1992) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " การพัฒนารูปแบบโปรแกรมวิชาศิลปะศึกษา วิทยาลัยวิลเลียมแบตติสท์ " การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาโปรแกรมวิชาศิลปะศึกษา ของมหาวิทยาลัยวิลเลียมแบตติสท์ และความเป็นไปได้ในการเสนอรูปแบบโปรแกรมวิชาศิลปะศึกษาในวิทยาลัยแห่งนี้ โดยทำการศึกษา 5 ด้าน คือ

1. แนวโน้มงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน
2. ทักษะของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรวิชาศิลปะศึกษาและจำนวนรายวิชาเอกศิลปะที่ศึกษา
3. การศึกษาด้านศิลปะในโรงเรียนระดับประถม และมัธยมศึกษาและการคาดคะเนของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจ้างครูผู้สอนด้านศิลปะ
4. หลักสูตรของวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาศิลปะศึกษา
5. แนวทางแนวดำเนินการในการให้การศึกษาด้านวิชาศิลปะศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การสอนวิชาศิลปะศึกษานั้นเน้นให้การศึกษาด้านรูปแบบและกฎเกณฑ์ทางศิลปะ โดยจะต่อต้านการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีอิสระในการแสดงออก แต่การสอนศิลปะส่วนใหญ่มีวิธีการสอนที่เน้นการทำงานในสตูดิโอ ผลการวิจัยพบ

ว่า ผู้เรียนให้ความสนใจต่อทั้งโปรแกรมศิลปศึกษาและรายวิชาเลือกด้านศิลปะ ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา มากอย่างมีความสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยจากการสำรวจข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า มีการจ้างครูผู้สอนศิลปะ 127 คน จาก 76 หรือ 97.49 ของสถานศึกษาใกล้เคียง โดยมีแนวโน้มว่าจะมีการจ้างครูสาขาศิลปะเพิ่มขึ้นอีก โดยมีข้อสรุปว่า 1. ยังมีความต้องการครูผู้สอนศิลปะในสถานศึกษาใกล้เคียง 2. มีนักศึกษาที่ให้ความสนใจโปรแกรมวิชาศิลปะศึกษาในปริมาณมากพอสมควร 3. โปรแกรมวิชาศิลปศึกษาควรเน้นการสอนแบบสตูดิโอเป็นหลัก แต่ก็ควรสอดแทรกการสอนที่เป็นรูปแบบกฎเกณฑ์ทางศิลปะด้วย จากข้อสรุปดังกล่าวข้างต้น ควรมีการออกแบบโมเดลโปรแกรมวิชาศิลปศึกษาสำหรับวิทยาลัยวิลเลียมส์ แบบพิเศษ ซึ่งโมเดลดังกล่าวได้กล่าวไว้ในเอกสารวิจัยนี้แล้ว นอกจากนี้ยังควรมีความร่วมมือในระหว่างผู้บริหารการศึกษาในบริเวณใกล้เคียงในการจัดหา Input ที่จำเป็นต่อการพัฒนาโปรแกรมวิชาดังกล่าว

Tien - Chun Chang (1992) ได้ทำวิจัยเรื่อง "Present and Potential instructional Use of Computers in Art : A Delphi Study" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อแจกแจงรายละเอียดของแนวทางในการกำหนดหลักสูตรเพื่อสามารถนำมาใช้กับนักศึกษาด้าน ศิลปะและนักยุทธศาสตร์ด้านโปรแกรมการเรียนที่สนใจนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในรายวิชาศิลปะ ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันระหว่างนักการศึกษาวิชาศิลปะ และเป็นผู้ชำนาญการด้านคอมพิวเตอร์ กราฟฟิก กลุ่มหนึ่งที่สอนโปรแกรมการออกแบบและศิลปะในระดับวิทยาลัยจะถูกนำมาใช้ในการพัฒนาแนวทางดังกล่าวมีวิธีการดำเนินการวิจัยกระบวนการหลักที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ การนำเทคนิควิจัยแบบเดลฟายมาใช้ การวิจัยทำใน 2 ด้านคือการเตรียมการและตัวจักรสำคัญจุดประสงค์ด้านเตรียมการในการวิจัยได้แก่ การระบุผู้เชี่ยวชาญที่เป็นที่รู้จักดีในสาขาการศึกษา ด้านศิลปะและคอมพิวเตอร์กราฟฟิก จุดประสงค์ของการศึกษาด้านตัวจักรสำคัญเพื่อต้องการทราบ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ถูกระบุตัวในด้านการเตรียมการ การวางแผนของผู้เชี่ยวชาญ ดังกล่าวจะใช้เป็นฐานในการวางกฎเกณฑ์ แนวทาง ในการบูรณาการนำคอมพิวเตอร์มาช่วยสอนในหลักสูตรวิชาศิลปะ ผลการวิจัยพบว่า จากการวิจัยได้แจกแจงแนวทางบูรณาการคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในหลักสูตรการออกแบบและศิลปะ จำนวน 31 แนวทาง โดยถูกจัดแยกตามกลุ่มต่อไปนี้ ข้อควรคำนึงถึงเรื่องหลักสูตร ความรู้และทักษะ วิธีการสอน และบทบาทของคอมพิวเตอร์และครูผู้สอน โดยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยว่า ควรจะเพิ่มจำนวนผู้เชี่ยวชาญ (ตัวอย่างประชากร) เพื่อจะได้กำหนดแนวทางอื่น ๆ เพิ่มเติม หรือจัดลำดับความสำคัญในลักษณะที่ต่างกัน

Carol S. Jefer (1996) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Professional Development in Art Education Today : A Survey of Kansas Art Teachers" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจความคิดเห็น

เห็นของครุศิลปะในมรัฐแคนซัส เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับสถานภาพ ประเด็นปัญหา ความคิดเห็น ความเข้าใจและจุดมุ่งหมายในการสอนของครุศิลปะว่ามีความเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ภายหลังจากที่นำแนวทางการเรียนการสอนวิชาศิลปะตามแบบ DBAE (Discipline Based Approach to Art Education) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ประชากรในการวิจัยมี 3 กลุ่มคือ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์การสอนไม่เกิน 6 ปี กลุ่มครูที่มีประสบการณ์การสอนมาแล้ว 7-17 ปี และกลุ่มครุอาวุโสที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

ผลการวิจัยพบว่าระดับการศึกษาของผู้เรียนจะเพิ่มตามจำนวนปีที่ทำงาน และจากการที่ให้ครุจัดอันดับความชำนาญในการสอนพบว่า 5 อันดับแรกคือ การส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบ การสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมในเชิงสร้างสรรค์ การควบคุมพฤติกรรมผู้เรียนและการทำงานร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน ส่วนอันดับความชำนาญต่ำสุด 5 อันดับได้แก่ การสอนคอมพิวเตอร์กราฟฟิก การถ่ายภาพ ศิลปเส้นใย การวิจารณ์ศิลปะ และประวัติศาสตร์ศิลป์ สำหรับความรู้ที่ครูสนใจในการหาความรู้เพิ่มเติมได้แก่ วิชาคอมพิวเตอร์กราฟฟิก และยังพบว่าครูส่วนใหญ่ระบุว่าหลักสูตรเป็นปัญหาต่อการจัดการเรียนการสอนศิลปะ และยังเห็นว่าการขาดแคลนงบประมาณเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากการศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาแล้วนั้น ถือเป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่ใช้ในการศึกษาหลักสูตรและการเรียนการสอน ข้อมูลดังกล่าวนำไปใช้ในการศึกษาความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์